

Svéd-magyar turisták a Jósikafalvi víztároló partján

ÁGHEGY ÁGHEGY
ÁGHEGY ÁGHEGY
melléklettel

• **Házunk tája** • **Lélekgondozó** •
Nyári történetek •
Nosztalgiázunk • **Kapuk** •

Magyar

Alapította: Tar Károly

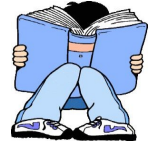
Liget

II. sorozat 12 -13. szám — 2019 /2-3

A tartalomból:

A Székely Nemzeti Tanács nyílt levele 4-5
Az újságíró nemcsak néz 6-9
Lélegkondozó 34-49
Házunk tája 10-16, 54-59
Nyári történetek 17- 34
Nosztalgiazunk 50-53
Ághegy 60-144

Az Ághegy-Liget Baráti Társaság
honlapja: <http://aghegy.hhrf.org/tarsasag>

Elnök: Madarassy Enikő albt.svedorszag@gmail.com

A fedőlapon Ligeti Pál fotója

m e l l é k l e t t - XV. oldal

**Skandináviában rengeteg a liget (lund),
de **MAGYAR LIGET** csak egy van!**

Szerkesztő:

Tar Károly - lunditar@gmail.com

Honlap: <http://aghegy.hhrf.org/tarkaroly/>

Székely János - nikon@amdazerg.info Szász Lajos l.szasz@gmail.com

Fiókszerkesztőségek:

Oslo: Kovács Ferenc - kkferenc49@gmail.com Koppenhága: Pető Tünde

- tundepeto@hotmail.com Kolozsvár: J. Kovács Magda

kovacsmagdi45@gmail.com Berlin: Sárka Nóra norasarga@gmail.com

Az aláírt írásokért a szerzők felelősek. A szerkesztőség a beküldött írások magyarítását kötelességének tartja. A lapot a skandináviai magyar egyesületek és jóakaróink sokszorosítják és terjesztik.

Lapunk a világhálón: <http://magyarliget.hhrf.org>

ISSN 1404-7780

Weöres Sándor
(1913-1989)
A galagonya

Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.
Zúg a tüske,
szél szalad ide-oda,
reszket a
galagonya
magába.
Hogyha a Hold rá
fátylat ereszt:
lányá válik,
sírní kezd.
Őszi éjjel
izzik a galagonya
izzik a galagonya
ruhája.

Paul Verlaine
(1844 - 1896)
Őszi chanson

Ősz hegedül
Szünetlenül
A tájon
S ont monoton
Bút konokon
És fájón...

S én csüggeteg
Halvány beteg,
Míg éjfél
Zeng, csak sírok,
S élém a sok
Tünt kéj kél...

Oh, múlni már,
Ősz! hullni már
Eresszél!
Mint holt avart,
Mít felkavart
A rossz szél...

Tóth Árpád fordítása

Keresztény szabadságot

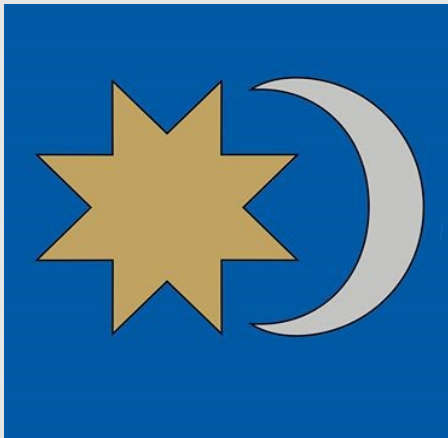
Hasonlatokkal gondolva, életünk lehet virágos mező, gyümölcsstermő fa, árnyas út, erdei tisztás, felhőtlen égbolt, sötét erdőrengeteg, sziklás meder, nehezen mászható meredek fal, fény felé vezető sötét alagút, tengermély keserűség, gondkaszal, erőpróbás zarándokút, csillagösvény és még sok más, mindenkinek képzelete szerint, amit egyéneként reánk osztott a Sors. Naponta feltehetjük magunknak a kérdést: honan jöttünk, merre tartunk? Megnyugtató válaszokat keresve éljük időismeretlen, hosszúra vagy rövidre szabott életünket. Abban hiszünk, hogy minden halandó megtalálja a maga útját. Azt reméljük, hogy vannak dolgok, amiben megnyugodhatunk. Azt képzeljük, hogy a magunk urai vagyunk. Azt szeretnénk, ha lehetnénk valakik. Az a meggyőződésünk, hogy életünk nem hiábavaló. Amióta létezik emberi közösség, ebben gondolkodunk, ehhez viszonyítva éljük mindennapjainkat és makacsul keressük a magunk szabadságához vezető járt és járatlan ösvényeit. Életünk, ha úgy tetszik, olyan építmény, amelynek alapja sokezer éves, itt Európában kitapinthatóan kétezer éves. Még a legszabadabbelvűeknek is be kell ismerniük, hogy Európa kereszténység nélkül nem lenne az, ami ma. Olyan alap a kereszténység, amely örökre meghatározza jövőnket.

Az ember, amikor a régi megunt, vagy szűkké vált háza helyébe újat tervez, figyelembe veszi a régi ház alapjait, felhasznál minden követ, minden hasznos anyagot, hogy tartósabb otthont építsen magának. A kereszténység nélkül lehetséges új Európát építeni? A kérdés költői. A válasz egyértelmű. A kereszténység kultúra, szilárd erkölcs, elfogadható emberi magatartás, szabadság istenfélőknek és tagadóknak egyaránt. A keresztény szabadságban próbált alázat van, megértés, egymás iránti tisztelet, lehetőség a szabadgondolkodásra.

Pihent agyak mindezt felrúgnák a liberalizmus zászlóit lobogtatva. A kommunizmus egyenlőséggel kecsegtetett. A fasizmus a mondvacsinált testvériség próbája volt. És íme, immár évtizedek óta újra az egyetlennek kikiáltott üdvözülés útjára kívánják erőszakosan terelni a világot az akarnokok, európa legmagasabb fórumán erőltetik a magukat tévedhetetlennek kikiáltók a nyaklótlan szabadság gondolatát.

Folytatása a 9. oldalon

Tar Károly

A Székely Nemzeti Tanács nyílt levele a svédországi magyarokhoz

A Svédországi Magyarok Országos Szövetségének meghívására, 2012 januárjában végiglátogattam Norrköping, Helsingborg, Malmö, Ljungby, Halmstad, Göteborg, Stockholm magyar közösségeit. Előadásokat tartottam arról a polgári kezdeményezésről, amelyet hat évi jogvita után az idén sikerült nyilvántartásba vétenni az Európai Bizottsággal.

Már akkor elmondtam, a közös kihívás

← VISSZA
Online gyűjtött támogató nyilatkozatok

Svédország
Online gyűjtött támogató nyilatkozatok: 147
Támogató nyilatkozatok minimálisan előírt száma: 15 000
Százalékos arány: 0,98%

Tárgy:
Az Unió kohéziós politikája kezelje kiemelt figyelemmel azokat a régiókat, amelyeket nemzeti, etnikai, kulturális, vallási, nyelvi sajátosságok különböztetnek meg az őket körülvéő régióktól.

Fő célok
A fentiekben jelzett régiók között a közigazgatási hatáskörökkel nem rendelkező földrajzi körzetek kemaradását úgy kell megelőzni, a gazdasági, társadalmi és területi...

számunkra: bekerülhet-e Svédország azon államok közé, ahol teljesül az Unió 211/2011 számú rendeletében előírt, támogatásokra vonatkozó legalsó küszöb.

Ez Svédország esetében 15.000 támogatót jelent! Ezt a küszöböt legkevesebb hét államban kell elérni, e nélkül még az egymillió összegyűjtött aláírás és kárba vész.

Micsoda fegyvertény lenne, ha ez sikerülne a svédországi magyaroknak! Távolság Magyarországtól, távolság Székelyföldtől, távolság Erdélytől, ott fent, északon, egységes, nemzeti közösségként lépnének fel szülőföldjükért.

Hiszem, hogy így írják a történelmet!

És ez nem lehetetlen. A statisztika szerint 17.000 magyar él Svédországban. Ez azonban csak a Magyarországról áttelepülteket jelenti. Az Erdélyből, Vajdaságból, Kárpátaljaból kitelepettekkel együtt a magyarok száma 25.000 és 35.000 közé tehető. Ennyien – együtt – össze tudjuk gyűjteni! Ez volt a válasza Norrköping, Helsingborg, Malmö, Ljungby, Halmstad, Göteborg és Stockholm magyar közösségeinek.

Erről tett hitet a Svédországi Magyarok Országos Szövetsége, amikor ez év

májusában a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének közgyűlésén megszavazta a zárónyilatkozatot, amely kimondja, hogy részt vesznek a Székely Nemzeti Tanács polgári kezdeményezésének aláírás-gyűjtésében.

Kezdjük hát el! A 15.000 aláírás összegyűjtéséhez van időnk, a halogatáshoz nincs. 2020. május 7-én hivatalosan befejeződik az aláírásgyűjtés.

Aki tájékozódni akar a kezdeményezésről, itt talál részleteket: www.nemzetiregiok.eu.

Aláíráshoz a „Támogatom” gombra kell kattintani, vagy pedig belépni ide:

<https://eci.ec.europa.eu/010/public/initiative>.

Marosvásárhely, 2019. július 15.

Izsák Balázs
A Székely Nemzeti Tanács elnöke

„Az újságíró nemcsak néz, hanem lát is” Tar Károly Aranytollas újságíró 60 esztendeje

Elvesztett munkahelyek, kettétört álmok és meggyalázott családtagok ellenére is megmaradhat az emberben a vágy és a küzdelem hivatásának beteljesítésére – bizonyosodtunk meg róla kedd este a Kolozsvár Társaság székhelyén tartott beszélgető esten, amelynek moderátora a Családi Tükör főszerkesztője, **J. Kovács Magda** volt. A beszélgetés során a 84 éves Tar Károly író, költő, újságíró világába, tetteinek miértjeibe és munkásságába nyerhettünk bepillantást, mindamellett, hogy legújabb alkotásait is kézbe vehettük. A termet teljesen betöltötték az érdeklődők: nyugalmazott tanárok, írók, újságírók és barátok sokasága hallgatta Tar Károly visszatekintését. Egy kicsit mindannyian beleilleszkedtünk a felelevenített világba: volt, aki azért, mert végigélte a kommunizmus azon történéseit, amelyekről szó esett, mi, fiatalabbak pedig azért, mert csupán elképzelni tudjuk a jelenséget, mégis jól esett legalább gondolatban ott lenni például a Szabadság napilap elődjének, az Igazságnak a székhelyén, vagy éppen a Napsugár gyermeklap néhai szerkesztőit „megismerni”. A beszélgetés, bár könyvbemutatóként indult, visszaemlékezésé, közös múltidézésé alakult.

Az Aranytollas újságíró felelevenítette a több évtizeddel ezelőtti Kolozsvárt, és annak jeles személyiségeit, a jelenlévők pedig bekapcsolódtak, ha egy-egy ismerősükről, régi barátjukról szólt a történet. Az író felvilágosított bennünket arról, hogy nemsokára nyomtatott

Meghívtott: Tar Károly, a svédországi Magyar Liget és az Ághesy főszerkesztője
Beszélgetőtárs: Dr. J. Kovács Magda, a Családi Tükör volt főszerkesztője

Időpont: 2019. július 16., kedd, 18 óra

Helyszín: KT székhelye, Főter 22.szám, II. emelet

TÁMOGATÓK

MÉDIAPARTNEREK

formában is megjelenik a több ezer oldalas, sokkötetes antológiája, a megjelenésig viszont az időskori verseskötetektől, regényektől és nyomtatott lapokból válogathatnak az érdeklődők.

Embernek maradni a megalkuvások korában. A röpke két óra alatt megannyi életeseményt idézett fel az immár időskorú újságíró: megtudtuk, hogy édesapja kérésére az ő élete is teljesen más síkon vette kezdetét. Fémipari Középiskolában érettségizett a kincses városban, így lakatosként, műszaki rajzolóként és tervezőként tevékenykedett pályafutása kezdetén. Aztán a katonaság, mint a legtöbbek-ben, belőle is erőteljes érzéseket váltott ki:

Tar Károly és J. Kovács Magda

míg mások fegyverekkel foglalták el magukat, addig ő írásra adta a fejét, és megannyi kitalált vagy megélt történetet írt le, amelyeket szülővárosában, Kolozsváron az Igazság napilap publikált. Hazatérte után, mivel sehol sem kapott a szakmájához igazodó állást, az Igazságnál kezdett dolgozni, és ekkor kezdte el kibontakoztatni mindazt, ami mélyen

benne rejtőzött. Időközben leszámolt a lakatossággal, és teljes mértékben az írásnak hódolt egy olyan korban, amikor háromszor is érdemes volt átgondolni a kimondott és papírra vetett szavakat. Az elnyomás és a zsarnokság az időszak velejárójaként őt sem kímélte: sokszor esett csapdába, és gyakran szembesült azzal, hogy olyasmit várnak el tőle, ami nem igazodik az elveihez. Ezért vándorolt a napilapok és hetilapok között: az Ifjúmunkás nevelési rovatának vezetőjeként, a Napsugár gyermek-irodalmi folyóirat főszerkesztőjeként és a Haza Sólymai gyermeklap főszerkesztőjeként, később az RMDSZ szervezőbizottságának vezetőjeként, a Szabadság napilap egyik alapítójaként és a Szabad Európa Rádió tudósítójaként is megállta a helyét. Mint mondta, igyekezett elkerülni a behódolást és megalkuvást, így a gátakat visszautasítással, egyenes kiállással söpörte el, nem lett besúgó, és az elveit sem adta fel. Azt azonban kihangsúlyozta, hogy egyetlen

A közönség zsúfolásig megtöltötte a Kolozsvár Társaság termét

gyötrelmes hozadéka ennek a határozottságnak fia halála volt, amely „az ő hibája”. Az elhangzott haláleset és önvádolás a nyugalmazott újságíró magyarázatát vonta maga után: kiderült, a rendszer emberei nem tudtak felülkerekedni rajta, így olyan ponton bántották, amelyet nem képes befolyásolni, mégis a legfájdalmasabb számára. Az ellentmondásai ugyanis azt eredményezték, hogy a katonaság ideje alatt megsérült fiát nem látták el kellőképpen, mi több, cellába vetették, és injekció híján hagyták vérmérgezésben elpusztulni. A barátok is bekapcsolódtak a visszaemlékezésbe. Magyar íróként élni a szülőföldtől távol. A megpróbáltatások végül Svédországba vezették. Elmondta, elsősorban azért vállalta a kitepedést, hogy az ott élő unokáit megtaníthassa magyarul. Ebben is győzedelmeskedett, ugyanis az apróságok kifogástalanul beszélnek anyanyelvüket. Az egyszeri terv ellenére azonban sokkal többet ért el az országban: önkéntesen két lapot is alapított, amellyel a Skandináviában élő, kisszámú magyarokat felkarolta, és közösséget teremtve, a magyar nyelvű alkotókat összehozta a művészetért érdeklődő magyar társaikkal. A

A MUOSZ Aranytoll kitüntetése

Magyar Liget, a dél-svédországi magyarok családi lapjaként, az *Ághegy* című skandináviái lap pedig irodalmi és művészeti lapfolyamként jött létre. Újságíróként rávilágított, egyetlen különbség a tollforgatók és az átlagemberek között, hogy „az újságíró nemcsak néz, hanem lát is” – meglátja a földön heverő, gyakran porba taposott témát, felemeli, megírja és az olvasók elé tárja. Ennek pedig az olvasó közösség örül, és eszébe sem jut, hogy valamikor ő is találkozott már az adott témával, csak érdektelennek gondolva, átsiklott felette. Tar Károly életútja és rendíthetlensége bebizonyította, az élethez való viszonyulás megannyi formája közül legbiztosabb azt választani, hogy célkitűzéseinket magunk elé helyezve,

sohasem tekintünk vissza. Ugyanakkor a hivatásukban kételkedőkben és a bizonytalanokban is nyomatékostította, legfontosabb a határozottság és az éppen aktuális életszakasz elfogadása, mindamelllett, hogy folyamatosan törekszünk az előrejutásra, hiszen ő is elfogadta és lépésről lépésre megváltoztatta az elé gördülő életszakaszokat:

Kozma Dezső professzor felszólalása

Az Aranytollas újságíró

így lett technikusból álneven publikáló író, képzett, majd elismert újságíró, tanár, később pedig a magyar nyelvet és kultúrát önkéntesen népszerűsítő, hazai és külföldi pályán is megbecsült alkotó.

2019. július 17. szerda

Bereczki Szilvia

a Maszol.ro portálról
<https://www.maszol.ro/index.php/kultura/114274-az-ujsgiro-nemcsak-nez-hanem-lat-is-tar-karoly-konyvbemutatojan-jartunk>

Keresztény szabadságot Folytatás a 2. oldalról

Ez az ideológia veszélyezteti jövőnket. hamis demokráciát hirdet, az egyén korlátlan szabadságának ellentmondásosan vallásos tiszteletét, olyan társadalmat, amely különálló egyénekből áll, ahol a közösség iránti felelősség lényegtelen. Kinek jók az ilyen képzelmények?

Nem nehéz kitalálni. Rejtekező, országok fölött álló pénzhatalmasságok, eszemert világalraelmé érdekeit szolgálják az ultraliberálisok.

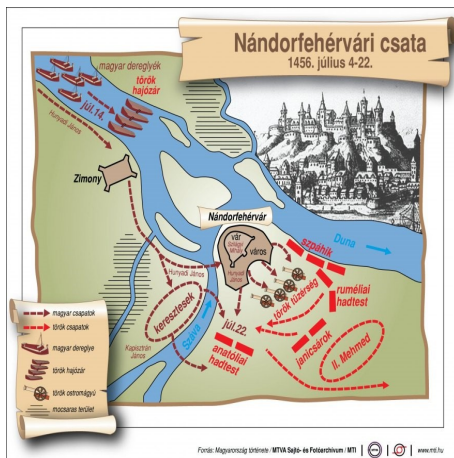
Az emberiség régi vágya a szabadság, egyenlőség, testvériség! Forradalmak tüzeben tündökölt mindaddig, amíg sunyi erők akarnoksága révén, a pénz hatalmával mindenkor és mindenütt diktatúrává silányították. Ez a mostani akarnokság is odavezet, az egy mindenkiért, mindenki egymásért felfogás helyett mindenki csak saját magáért individualista világába, amelynek anarchia, zűrzavar, bomlottság, társadalmi méretű összeomlás lesz a vége. Akik ezt erőltetik már többségben vannak az európai vezetésben. Az európai országok lakossága most eszmél, most ocsúdik a feltartott karúság veszélyét érezve, a megszokott rendet bontók, a bevándorlásra biztatott tömegek előtt. Volt már ilyen, amikor a felkentnek vagy kiválasztottnak mondott kisebbség kommunista paradicsomot ígért erőszakos uralomra törve. Erőszak ott van, ahol erő van. Ma az erős, akinek pénze van. A pénz hatalom. Újra és újra megölni kész minket a „Disznófejű Nagyúr!”

*Éreztem, megöl, ha hagyom,
Vigyorgott rám és ült meredten:
Az aranyon ült, az aranyon,
Éreztem, megöl, ha hagyom.*

Józanodjatok emberek! Kapjunk észbe még idejében. Ne hagyjuk!

HUNYADI JÁNOS EMLÉKMŰAVATÁS ZIMONYBAN

Évszázados történelmi ellenségeskedések utáni szerb-magyar összeborulás

A szerémségi Zimony Belgrád északi külvárosától és központjától 5 km-re északnyugatra - a Duna jobb partján fekszik. A magyar és a szerb államfő jelenlétében 2019. július 22-én a Duna rakpartján felavatták a törökverő Hunyadi János emlékművét. 1453. május 29-én az oszmánok alig 21 éves uralkodója, II. Mehmed (1451-1481) elfoglalta Konstantinápolyt, a Bizánci Birodalom fővárosát, 1456-ban Magyarország ellen indult. III. Callixtus pápa (1455-1458) keresztes hadjáratot hirdetett, imabullájában elrendelte, hogy napi háromszori harangszó szólítson imára minden hívőt a kereszténység védelmében. A pápa felhívása szokatlanul nagy visszhangra talált. 1456 nyarán minden eddiginél nagyobb, –

főként csehkből és németekből álló – keresztes had gyülekezett Bécs környékén. A keresztesek azonban soha nem találkoztak a Hódító seregével. Azokat Hunyadi János, Magyarország főkapitánya és a hetvenéves olaszországi ferences szerzetes, Kapisztrán János (Giovanni da Capestrano), valamint az általuk toborzott zsoldosok és a környék felkelt keresztesei, parasztok, kézművesek, szegény emberek állították meg Nándorfehérvár falainál 1456 júliusában.

A törökök a félkörben körülvevő várat a Duna és a Száva közti síkságról ágyúzták, komoly károkat okozva a falakban, és kétszáz összeláncolt hajóval teljes szélességében lezárták a

Dunát Zimony fölött. Július 14-én Kapisztrán és Hunyadi flottája áttörte a hajózárat, így megnyílt az út a felmentő sereg előtt a szorongatott várba. Hunyadi serege élén a védőkhöz csatlakozott, a keresztetek a Száva bal partján ütöttek tábornak. A törökök július 21-én indították meg a döntő rohamot a szinte teljesen rommá lőtt vár ellen, öldöklő küzdelemben áttörték a külső védvonalat, és már a belső várat ostromolták. A legenda szerint egy Dugovics Titusz nevű magyar vitéz életét feláldozva sodort a mélybe egy törököt, aki a vár falára ki akarta tűzni lófarkas zászlót. A közismert történetről ma már tudjuk, hogy nem igaz, mégis a hazaszeretet és az önfeláldozás jelképévé vált. Másnap a Száva bal partjáról átkelő keresztetek, élükön Kapisztránnal támadásba lendültek, miközben Hunyadi a várból kitorva a török ágyúkat foglalta el, majd együttesen szétszórták az ostromlók derékhadát. A török sereg felszerelését hátrahagyva menekült, a szultán pedig egyes feljegyzések szerint a kudarc miatt

véget akart vetni életének. VI. Sándor pápa az Úr színeváltozásának napján értesült a győzelemről, 1500. augusztus 9-én elrendelte, hogy e napot az egész kereszténység ünnepként tisztelje, mint a nándorfehérvári csodáért szóló hálaadást.

Áder János magyar és Aleksandar **Vučić** szerb államfő mondtak beszédet, ahol a magyar seregek 1456. július 22-én megsemmisítő vereséget mértek II. Mehmed hadaira. A diadalnak óriási szerepe volt abban, hogy a török hetven évig nem vezetett nagyobb hadjáratot Magyarországra ellen. A magyar Országgyűlés 2011-ben a július 22. napot a nándorfehérvári diadal emléknappjává nyilvánította. Ünneplés keretében között, a szerb hadsereg zenekarának közreműködésével, a magyar és a szerb himnusz után itt avatta fel Áder János és Aleksandar Vučić az emlékművet. Emlékműleplező protokoll ide, vagy oda, Hunyadi János egész alakos vörösréz szobra úgy döntött, hogy a két ország himnuszát, illetve a két államfő ünnepi beszédét nem a dunaparti sétányon a lepel alatt hallgatja végig. Az erős szél ugyanis a tervezettől korábban fedte fel az egybegyűltek előtt a nándorfehérvári csata hőseit ábrázoló alkotást.

Hunyadi János Kolozsváron született 1407 körül – Zimonyban hunyt el 1456. augusztus 11-én. Erdélyi főnemes, a középkor legnagyobb hadvezére és a magyar védelem szervezője a déli vidékeken az 1440-es években, aki hadisikerei révén báró, szörényi bán, erdélyi vajda és temesi ispán lett.

házunk tája

Áder János összefoglalójában rámutatott Hunyadi érdemeire elmondta, hogy a szerb földön Sibinjanin Janko néven ismert törökverő hős fiatalkorában itt, Nándorfehérváron volt apród Lazarevic István udvarában. Később a saját vagyonából toborzott serege élén számos hadjáratában szállt szembe az oszmán hadakkal Szerbia területén. Az 1446-ban kormányzóvá választott Hunyadi az oligarchák támogatása híján 1448-ban Rigómezőnél súlyos vereséget szenvedett, s 1453-ban lemondott a kormányzóságról. Ugyanebben az évben II. Mehmed szultán bevette az ezeréves Bizánci Birodalom szívét, Konstantinápolyt, és Európa felé fordult. 1454-ben végleg az oszmán birodalomhoz csatolta Szerbiát, majd 1456 májusában százezres haddal indult a Magyar Királyság kulcsának tartott, az ország belseje felé felvonulási útvonalat biztosító Nándorfehérvár ellen. A hírre Európában keresztes hadjáratot hirdettek, de seregek nem érkeztek, jöttek viszont katonák és népfelkelők Cseh- és Lengyelországból, Moldvából, Szerbiából. Az olasz inkvizitor és hitszónok Kapisztrán János magyar földön szervezett keresztes sereget, Hunyadi pedig zsoldosereg élén sietett a várparancsnok Szilágyi Mihály mesegítésére. Így a törökkel csupán három erő tudott szembeszállni: Hunyadi saját költségen felszerelt hada, Kapisztrán János keresztesei és Kőrógyi János macsóiban serege. Aleksandar Vučić szerb államfő beszédében kiemelte, hogy Hunyadi Jánost több nép – szerbek – magyarok – havasalföldi románok - a magáénak tekinti, hiszen a magyar hadvezér vlach származású, Romániában született és Szerbiában lett naggyá, mindenki a magáénak érzi. Ezért is van annyi neve – mondta. Az emlékmű Madarassy István Kossuth-díjas szobrászművész koncepciója

alapján készült a Thuróczy-krónika 1488-as kiadásában látható Hunyadi-ábrázolás szerint. A művész ezt a rajzot próbálta vörösrézlemezek „tűzeczetes” domborításával megörökíteni. A tizenhárom és fél centiméteres átmérőjű acélcsővek boltívben záródnak. A boltív fölött aranyozott bronzkereszt van, alatta egy harang, emlékeztetve III. Callixtus pápa rendeletére miszerint minden nap délben háromszor szólaljanak meg a harangok. A harang fölötti kereszt a keresztyénség megmaradását és továbbélését jelképezi. A háromszor három méter alapterületű, sötétszürke gránitburkolaton öt méter magas a harangtorony. A szobor 230 cm magas, másfél milliméter vastag domborított rézlemezekből hegesztve. A szobor jobb kezében kardot tart, bal kezével a pajzsára támaszkodik. A pajzsban Hunyadiak jelképe, a holló látható. A 40 cm magas kőposztamensen bronztábla, amelyen a Hufnágel-krónikából való képen a sajkásokat, a Hunyadiat kísérő szerb hajóhadat látjuk. A talapzaton magyar és szerb nyelvű felirat hirdeti a törökverő tetteit.

Madarassy István szobrai vörösrézből készülnek. A vörösréz jól alakítható, formálható, a szobrász hegesztéssel

domborítja és hajlítja az anyagot. A művész úgy véli, hogy „csak akkor válik a kép képpé, a szobor szoborrá, a szoborkép szoborképpé, ha a tűz és a láng által lelket is sikerül beléjük olvasztanom.”

Áder János kiemelte, hogy Hunyadi János zimonyi szobra felett két jelképes tárgy látható. „A kereszt a legendás hadvezér Európa védelméért hozott áldozatát, a harang az európai összefogást és a Hunyadi vezetésével aratott diadalt hirdeti”.

Hunyadi János immár a zimonyi Dunaparttól tekint a nándorfehérvári csata helyszínére, aki egész életét a haza védelmére és az oszmán hadak kiűzésére tette fel – emelte ki a magyar államfő a hadvezér emlékének adózó szobor zimonyi leleplezésekor. A minden délben megkonduló – először csak könyörgésre felszólító, majd a győzelemért hálát adó – harangok immáron 563 éve emlékeztetnek minden európai Hunyadi János és Nándorfehérvár védőinek bátorságára, hősiességére, áldozatvállalására, hitére. Kereszt és harang. Áldozathozatal és tisztelet. Sibirjanin Janko, ahogy mi, szerbek ismerjük, vagyis Hunyadi János, magát áldozta fel ezért a területért, a keresztyén Európáért, az itt élő népekért és a mi közös történelmünkért. Nincs még egy olyan ember, aki ekkora tüzzel és hittel küzdött a Balkánért, Európáért és mindannyiunk szabadságáért – hangsúlyozta Aleksandar Vučić, majd hozzátette, a legnagyobb török hódítót, II. Mehmed szultánt kényszerítette menekvésre. Ennek köszönhetően a keresztyén templomok 1456 óta a mai napig tiszteletben tartják a déli harangszóra vonatkozó akkori pápai rendeletet. „Hunyadi János, Kapisztrán János, Szilágyi Mihály és minden nándorfehérvári hős emléke mindörökre legyen áldott” - fogalmazott a magyar köztársasági elnök az ünnepi beszédét.

Madarassy István, az alkotó művész urat az Ághegy/Magyar Liget oldalain olvasóinknak egy éve mutattuk be. Most úgy nyilatkozott, hogy megtiszteltetés számára a két köztársasági elnök jelenlétében történt emlékmű leleplezése, mi több, – ezzel hosszú évtizedes alkotókarrierje mintegy külhoni megkoronázása történt meg. Az emlékmű készítésének kezdeményezője a Professzorok Batthyány Köre civil szervezet volt, amely a feladatot Madarassy István Kossuth-díjas szobrászművészre bízta.

Annak ötlete, hogy a szerb fővárosban szobrot állítsanak Hunyadi Jánosnak, 2013-ban merült fel. A mai népvándorlás közepette politikailag komoly üzenet van az emlékműnek. Az emlékműállítás a Külgazdasági és Külügyminisztérium, valamint a Magyar Alkotóművészeti Nonprofit Kft. támogatásával valósult meg, megközelítőleg 40 millió forintba került. Az emlékmű gondozása feladatát a Vajdasági Magyar Nemzeti Tanács, valamint Belgrád város önkormányzata közösen vállalta.

Büszke vagyok mindarra, mit az elmúlt időszakban tettünk mondta a szerb államfő, nagyobb megtiszteltetés nem is érhetne egy hadvezért, mint hogy több nemzet is magáénak vallja, mint ahogy Hunyadi Jánost magukénak vallják a szerbek és a magyarok is. „Számunkra ma az a fontos, hogy a nemzetek tisztelik és segítik egymást. Boldog vagyok, amikor együtt látom lengeni a szerb és a magyar zászlót, mindkettő a miénk, és ez mindig is így lesz”. Szerbiának Magyarország az ötödik gazdasági partnere. Szerbia és Magyarország ma éli Sibirjanin Janko, vagyis Hunyadi János álmát, amiért élt és küzdött.

Olyan jó lenne tiszta szívvel örülni ennek az emlékműnek, de a Hunyadi szobrot nem a turisták által sűrűn látogatott a nándorfehérvári diadal helyén, a várban (Kalemegdán) helyezték el, sőt még nem

házunk tája

is Hunyadi halálának helyszínén, a gardosi dombon álló várrom melletti millenniumi emlékkilátónál, hanem a körülményesen megközelíthető Duna zimonyi rakpartján a sétánnyá képzett parkoló mellett. A díszes avatónnapélyen magának az alkotóművésznek a neve említésre sem került. Az avatás utáni 10. napra virradólag négy huszonéves fiatal elvitte Hunyadi vörösréz kardját! Az ügyet a szerb rendőrség bravúrosan ugyan azonnal felgöngyöltette. Marad, a kérdés: hogyan oldják meg a vörösrézből készült emlékmű őrzését?

Magyarország belgrádi Nagykövetsége jóvoltából, elsősorban a szerb meghívottak, tiszteletpéldányt kaptak a budapesti Zrínyi Kiadó által 2013-ban megjelent **A** kétnyelvű és korlátolt elérhetőséggel rendelkező kiadványából. A Visy Zsolt szerkesztésében és Sandra Mihajlović fordításával, 112 oldalas és több mint 100 színes képpel illusztrált fűzött kemény papírkötésű könyv az öt évszázaddal korábbi sorsformáló és sorsfordító eseményt dolgozza föl, amelyre a kései utókor is szívesen emlékezik. Ilyen a keresztyén templomok legtöbbszörében a delente megkonduló harangszó is és noha igen sokan tudják azt, hogy Nándorfehérvár/Belgrád váránál 1456-ban sikerült feltartóztatni a hódító oszmán sereget, egyre kevesebbek tudatában él, hogy a harangszó pont erre emlékeztet. A zimonyi Hunyadi emlékműavatás kiváló alakalmat nyújtott az emlékezet frissítésére. A pápa örök időkre elrendelte a harangozás szokásának fenntartását. A nándorfehérvári győzelem nemcsak a Magyar Királyság elsősorban magyar, szerb, román, horvát, szász, szlovák népeinek a sikerét, hanem az 563 évvel ezelőtti európai összefogást is dicséri. A szobor alkotója déli 12 órakor megszólaltathatta az emlékmű tetején lévő kis harangot,

melyet Gombos Miklós örbottyáni harangöntő mester készített. A déli harangszó felcsendülése mindenütt áhítatos csendet kíván: régen letérdeltek az emberek és imára kulcsolták a kezüket. „Munkásságom egyik legszebb pillanata ott állanom a két ország elnöke mögött égre emelt tekintettel.” A harang alulütős, mert ez a megszólalási mód magyar találmány. Ettől fémesebb a hangja. Orbán Viktor miniszterelnök írta le néhány éve: „Nándorfehérvár neve nekünk, magyaroknak a győzelmet jelenti. Európa bízott bennünk, a magyarok összefogásától remélte a török támadás elhárítását, mi pedig bebizonyíthattuk, hogy képesek vagyunk megvédeni országunkat, képesek vagyunk megvédeni Európa kapuját. Nem az első és nem az utolsó eset volt ez, hogy a veszélyt érző Európa bízott a magyarok rátermettségében és erejében.” A szavak változatlanul érvényesek 2019-ben. A magyarok többé nem gyászolnak. A harangszó hirdesse, hogy keresztyén nemzetünk él mind a jelenben, mind a jövőben, összeköti évszázadainkat és egybeforrasztja a magyar nemzet elszakított részeit és tagjait.

Békássy Albert

Képek:

Az emlékmű - A csata térképe - A két államfő díszbeszédet mond. - A művész és alkotása.

PATKÁNYOK HONFOGLALÁSA

Tanulságos mese fiatal magyaroknak

Az ember háza ott állt a dombon és uralkodott. Uralkodott a kertben, fákon, bokrokon és veteményeken. Uralkodott a szántóföldeken, réteken és legelőkön, és uralkodott az erdőn is, amelyik a domb mögött kezdődött és felnyúlt egészen a hegyekig. A fák gyümölcsöt teremtek, a gyümölcsöt leszedte az ember, aki a házban élt, és eltette télire. Összegyűjtötte a veteményt és a pincébe rakta, hogy ne érhesse a fagy. A szántóföldről begyűjtötte a gabonát, a rétekről a szénát és az erdőből a tüzelőfát. És mindent úgy helyezte el a házban, vagy a ház körül, ahogy az a legcélszerűbb volt. Tél kezdetén betelerelte állatait a legelőről, meleg istállóban adott szállást nekik, és gondoskodott róluk. Így élt az ember. Még tudni kell azt is, hogy a ház kéményén tavasztól őszig golyák álldogáltak, s az eresz alatt egy fecsképar fészkelte. Tudni kell, hogy tavasszal rügyező nyírfák illata vette körül a házat, s nyáron madárdal és sok virág. A háznak nagy vaskos falai voltak, s az ember évente egyszer fehérre meszelte őket, kivéve ott, ahol vadrózsa küszött rá. Ez a vadrózsa június derekán virágzott, s olyankor a szélesre tárt ablakon keresztül az illat beömlött a szobákba. Így élt a ház és benne az ember, sokáig. Egy borús őszi napon, mikor az eső zsinóron lógott az égből, valahonnan két kis ázott szürke patkány érkezett. Messziről jöttek, fáztak és éhesek voltak. Meglátták a házat, besurrantak a nyitva hagyott ajtón és elrejtőztek a pincében. Ennivalót bőven találtak, jól laktak és hamarosan hízni kezdtek. Télen már fiaik voltak s tavaszra megint. A fiatal patkányok, akik ott nőttek fel, már

otthonuknak érezték a házat, és úgy futkostak a pincében, mintha övék lett volna. Az ember eleinte meg sem látta őket. Később észrevette ugyan, hogy valami eszi a veteményt, de nem törődött vele. Volt elég. Jutott belőle annak, aki éhes. Egyszer aztán meglátott egy fal mellett elszaladó patkányt. Milyen apró és milyen félenk - gondolta. Éljen hát ő is, ha akar. És telt az idő, és a patkányok szaporodtak. Először feltúrták a pincét. Aztán ázni kezdtek a falakat. Kanyargós, mély lyukakat fúrtak belé, keresztül-kasul, és itt-ott már a szobákba is eljutottak. Az ember csóválta a fejét, mikor szobájában az első patkánylyuk meglátta. És mert nem szerette a rendtelenséget: betömte, és bemeszelte a nyílást. Másnap reggelre újra ott volt. Az ember háromszor egymás után tömte be, és a patkányok háromszor egymás után fúrták ki megint. Akkor az ember legyintett, és azt gondolta: - Ők is kell, hogy éljenek. S ha nekik csak így jó, hát legyen. És attól kezdve nem tömte be többé a lyukakat. A patkányok pedig rohamosan szaporodtak tovább, és szaporodtak a lyukak a ház falában is. Már nemcsak a pincében, hanem a kamarában, a padlásán, sőt éjszakánként a szobákba is besurrantak, és megrágtak minden megrághatót. Egyszer aztán, amikor az ünneplő csizmáját kezdték rágni, az ember megharagudott, és odasújtott baltájával. Az egyik patkányt fejbe találta éppen, s a patkány kimúlt. Vérig sértve összefektek össze erre a patkányok. És azonnal kihirdették, hogy az ember ellenség, aki nem hagyja őket élni, szabadságukat korlátozza, jogaikat mellőzi, gyilkos, gonosz és önző. - Nem leszünk a rabszolgái tovább! -

házunk tája

visította a főpatkány egy zsírosbödön tetejéről. - Követeljük a szabadságunkat, és a jogainkat. - És a patkányok elhatározták, hogy harcot kezdenek az ember ellen. Az ember minderről nem tudott semmit. Haragját hamar elfeledte, vett más ünneplő csizmát magának, és nem törődött a patkányokkal tovább. Pedig akkor már rengeteg sokan voltak. Megették a pincében az összes veteményt, a kamarában az összes lisztet, és az összes sajtot, sőt már a szalonnát is rágni kezdték, pedig tudták, hogy az az ember legféltebb kincse, amiből még a kutyájának sem ad. Az ember, mikor ezt észrevette, fogta a megmaradt szalonnát, rúdra kötözte, s a rudat a dróttal felakasztotta a gerendára. Ebből lett aztán csak igazán nagy felháborodás a patkányok között. - Szemtelenység, gyalázat! - kiabálták, mikor rájöttek, hogy nem férközhetnek hozzá. - Elrabolja az élelmünket, kifoszt, kizsákmányol! Nem tűrjük tovább! - És fellázadtak. - Mienk a ház - hirdették ki maguk között -, mienk is volt örökké, csak megtűrtük benne az embert, amíg jól viselte magát! De most elég! S egy éjszaka, amikor aludt, rárohantak az emberre, összeharapták, kikergették a házból, messzire elüldözték, s aztán büszkén kihirdették a kertnek, a fáknek, az állatoknak és a madaraknak még a virágoknak is -, hogy a ház ezentúl nem emberország többé, hanem patkányország, jog és törvény szerint. S azzal uralkodni kezdtek patkánymódra. Mindent felfaltak, ami ehető volt, és mindent megrágtak, ami nem volt ehető, de szemük elé került. Kiürült rendre a pince, a kamara és a gabonás. Elköltöztek a madarak, elpusztultak a virágok, a ház fala omlani kezdett és megfeketedett, fák és virágok illatát bűz váltotta föl. A vetemény ott pusztult a földben, mert nem szedte ki senki. A gyümölcs megérett, lehullt, és elrohadt. A gabona aratatlan maradt, kimosta az eső, és kicsépelte a szél. És eljött a tél, és

a patkányok addigra már megették mindent, ami ehető volt, megrágtak mindent, ami rágható volt. A falak tele voltak lyukakkal, a tetőről lehullott a cserép, ablakok és ajtók alatt öles nyílások tátongtak. És akkor éhezni kezdtek, mert nem volt egy szem gabona több, és az ajtók hasadékaiban, meg a falak odvain besüvített a szél, a megrongált tetőn behullott a hó, és nem tudtak segíteni magukon. Először veszekedni kezdtek, marták és ölték egymást, rágták és ették egymást, de végül is nem tehettek egyebet: fölkerelkedtek és otthagyták a tönkretett birodalmat. Az ember pedig tavaszra szépen visszajött megint, rendbe hozta a tetőt, kitararította a házat, a falakat megigazította, kimeszelte, a földet felszántotta, vetett és ültetett, s mire megjött a nyár, újra virágillat és madárdal vette körül a házat. Őszire ismét megtelt a pince, a kamara és a gabonás, és mire jött a tél, olyan volt már minden, mintha semmi sem történt volna. Azonban elrejtőzve maradt mégis néhány patkány a falakban, vagy a pince gödreiben. És amikor az ember észrevette, hogy újra szaporodni kezdenek, hosszasan elgondolkodott, hogy mit is tegyen velük. ***Ti is gondolkodjatok, s aszerint cselekedjetek!***

Oslo- Aranyosapáti

Hosszú az út hazáig. Kétezer kilométer a levegőben, hetedrészre valamivel hosszabb ideig vonaton. A léghőmérséklet ellenére is jócskán megterheli a szervezetet a kánikulai meleg. A közbelső állomásokon nem hiábavaló pihenők várnak. Emitt egy velem pont egyidős parkban a Vérmezőn, tekintélyes, lombos fákkal, fűszeres illatokat árasztó bokrokkal, aljnövénnyel. A levegő szellőmentes, száraz, egy árnyas részen megpihenve szinte a Paradicsomban érzem magam. Másnap, már közel a célhoz, Nyíregyházán, a MórícZ Zsigmond szellemét idéző Városháza és a Kossuth-szobor között a vízpárakapu permetében elmélázva a „Papok padja” történetén. *„Itt ült Verzár István, a plébános, mellette Bartholomidesz János, a lutheránus esperes, Lukács Ödön, a kálvinisták papja, valamint Fekete István, a görögkatolikusok esperese. (Ha a zsidó rabbinus történetesen arra járt, helyet szorítottak neki is a padon.) Ettől a zöldre festett, kulcsos padocska felavatásától számítandó az új Nyíregyháza megszületése.”* (Krúdy, 1924).

Már csak egy ugrás a Sugár, szólt ifjú koromban egy reklám, s azóta is emlegetem, ha valami nagyon várthoz közeledem. A nyírségi homokdombok között (amit közel sem úgy kell elképzelni, mint valami szaharai, kies tájat) a bujázöld, változatos vegetációtól részegült hangulatomban Petőfi kissé másmilyen tapasztalatai szárnyalnak bennem: *Lenn az alföld tengersík vidékén / Ott vagyok honn, ott az én világom; / Börtönéből szabadult sas lelkem, / Ha a rónák végtelenjét látom.*

Aranyosapáti – Révaranyos és Kapocsapáti falvak egyesülése után kapta szépséges nevét – a Beregi-Tisza-hát kétezer lakosú községe. „A Tisza bal partján, Vásárosnaménytől 12 kilométerre északra fekszik. Itt található az Aranyos Községi és Alkotóház, amit a Falvak Kultúrájáért Alapítvány hozott létre 2000-ben egy használaton kívüli óvoda felújításával, Aranyosapáti önkormányzatával kötött hosszú távú hasznosítási szerződés alapján. Az alkotóház nemzetközi képzőművészeti, néptánc, honismereti, irodalmi és anyanyelvi táboroknak, civil szervezetek találkozóinak ad otthont, és betölti a négyeshatármenti koordinációs központ szerepét. Galériájában az alkotótáborokban készült képzőművészeti alkotások mellett a Kultúra Lovagrendje emlékmúzeuma látható. 2007-ben a szomszéd ingatlannal bővült az alkotóház, így ma már több mint 6000 m²-es kert kínál lehetőséget a nyugodt alkotómunkára és a kapcsolódásra.

Aranyosziget

Az alkotóház kertjében avatták fel 2006-ban a Kultúra Lovagrendje Emlékparkját, amelyben emlék-

oszlopok őrzik a közösségük kulturális felemelkedéséért önzetlenül nagy áldozatot hozó, a Kultúra Lovagja címmel elismert személyiségek

nyári történetek

emlékét. Évente az Európai Kultúra Napján találkoznak itt a lovagrend tagjai, hogy emlékezzenek a lovagtársakra. Az év során elhunytak hozzátartozói szülőföldről hozott földet szórnak az „Emlékezet herangja” alá. Az emlékpark előtt 2013. május 20-án, pünkösöd második napján megtörtént a „Határtalan Összefogás Kapujá”-nak felavatása. Az irodalmi emlékhelyekben, népi építészeti emlékekben és természeti értékekben, valamint turisztikai attrakciókban gazdag régió számos lehetőséget kínál a pihenésre és a szórakozásra.” (http://adrinusa.ucoz.hu/index.aranyos_kozossegi_es_alkoto_haz/0-6)

Sok-sok kilométer megtétele után megérkeztem. A táborban Kárpátaljáról, Erdélyből, Felvidékről és az óhazából jött 24 fiatal és a vezetőik vártak. A Falvak Kultúrájáért Alapítvány 2019. június 17. és 21. között harmadik alkalommal rendezte meg az *Aranyoszigeti magyar anyanyelvi- és olvasótábor*t, amely a nemzet összefogásának egyik színtere. A tábor szervezésében az alapítvány együttműködött a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságával (Anyanyelvi Konferencia), a Magyar Olvasótársasággal, a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvánnyal (KAMIKA) és a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárral.

Június 17-én vasúton és autóval érkeztek a gyermekek és kísérő tanáraik. Az elhelyezkedést és az ebédet követően Aranyosapátival és Aranyoszigettel ismerkedtek. A találkozó ünnepélyes megnyitásként felvonták az „országzászlót”, majd tisztelegtek a kultúra lovagja címmel elismert írók, költők, nyelvészek és műfordítók, valamint folklóristák és mesemondók lovagi emlékoszlopainál a Kultúra Lovagrendje Emlékparkjában. A nap

vendége a 92 éves Jusztus Józsefné, Mariska néni volt, aki a tiszaszalkai idősek otthonában irodalommal, nyelvápolással és helytörténeti írásokkal tölti napjait. Visszaemlékezéseivel és humorával elkápráztatta a közönséget. Majd a tábor lakói meglátogatták a falurész görögkatolikus templomát, ahol tájékoztatót kaptak e vallásról és a templom történetéről. Befejezésül elénekelték nemzeti imádságunkat, a Himnuszt. A vacsorát ismerkedési est követte, amelyen a fiatalok a személyes bemutatkozás mellett iskolájukról is szóltak.

Június 18-a az Anyanyelvi Konferencia Napja volt. A reggelit követően a nyelvekről, a nyelv és a kultúra összefüggéseiről és a magyar nyelv humoráról a Kossuth Rádió *Edes anyanyelvünk* című, hétköznaponként hallható műsorából jól ismert prof. dr. Balázs Géza, az Anyanyelvi Konferencia elnöke beszélt. Majd a „Nyelvi illemtan” mélységeibe vitte el a hallgatóságot Blankó Miklós, az ELTE demonstrátora. A pihenőkkel és kötetlen szabadidővel teljessé tett délelőtti programot – az ebédet követően – a vásárosnaményi Hunor Hotel vadászati kiállításának megtekintése követte. A buszos zarándoklaton a táborlakók megismerkedtek Bereggel, majd átkelve a Tiszán, Szatmár irodalmi nevezetességeivel. Szatmárcsekén, a református templomban, majd a csónakos-fejfas temetőben Kölcsey Ferencre emlékeztek. Milotán Kecskési Tollas Tibor zaklatott életéről és nemzetmentő szerepéről szóló, híres versével színesített előadáson vettek részt. Tizacsécsén ellátogattak Móricz Zsigmond szülőházához és emlékházához. Útban hazafelé Nagyaron Petőfi Sándorra emlékeztek. Az út során a tivadári és az ugornyai Tiszaszakaszon a „tiszavirágzás” nyomait keresték – eredménytelenül. A vacsorát

– a tábor lakóinak közreműködésével – zenés irodalmi est követte. Egy Kongóban járt önkéntes magyar csoport partiumi tagjai számoltak be az ott végzett házépítő akciójukról.

Június 19-e a könyvtárosok napja volt. A fiatalok nagy érdeklődéssel hallgatták Pusztay János professzor (Szombathely) „Hogyan mondok verset?” című előadását, majd közösen elemezték a Szondi két apródja című Arany János balladát. Magyar nyelvünk fontosságát és külhoni megítélését Moritz László (Stockholm), az MNYKNT alelnöke foglalta össze. Ezután következtem én. A hely szellemét megidéző, móríczos, krúdys hangulatú, a 90. Ünnepi Könyvhétre megjelent prózafüzetemről beszéltem, majd felolvastam a Sóstói Nagyerdő keletkezéséről szóló írást. (Ablaklakók csillagközelben, Orpheusz Kiadó, 2019)

A nap hátralévő foglalkozásait a nyíregyházi Móríc Zsigmond Megyei Könyvtár tíz fős küldöttsége vezette le. A fiatalok Ex libris készíttéssel ismerkedtek, majd a Kvízzjáték központi témája – az emlékvéjegyében – II. Rákóczi Ferenc élete és az általa vezetett szabadságharc volt.

Kvíz közben

Az est folyamán két érdekes előadás várta az ifjakat. „A várépítészet történetét” Faragó György tanár mutatta be. Végül Gáspár Ferenc író érdekes történelmi eszközökkel illusztrálta a „Történelmi regények ihletői” című előadását.

Június 20-a a „Kihívás napja” volt. A 12 akadályra kibővített „Vitéz ő szolgálai rudat hánynak vala” ügyességi vetélkedőn négy fős csapatok vettek részt. A délutánt a gyermekek és felnőtt kísérőik a Szilva Gyógy- és Wellness-fürdőben töltötték. A tábor végére sem

lanyhult a gyermekek kezdeti szorgalma. Az anyaországiak – a vacsorát kiegészítendő – palacsintát sütöttek. Az est vendége a Venezuelai Magyar Cserkész Szövetségének két vezetője, Szabadics Zsuzsa és Gábor volt, akik Venezuela jelenlegi helyzetéről és Magyarország támogatásának jelentőségéről beszéltek.

Gáspár Ferenc kardbemutatója

Aranyoszigetről tőlem hallottak az Áder János köztársasági elnök úr által adott fogadáson, a „Magyarország Barátai” éves összejövetelén. Alaposan felkészítettem őket erre a találkozásra. Örömmel jöttek, megjelenésük fő célja a kapcsolatok építése, a Venezuelából hazatért magyar családok gyermekeiből alakult cserkészcsapat táboroztatási lehetőségeinek felmérése volt. Vacsora után – búcsúzásként – „Ki? Mit? Tud?” adott alkalmat az ismételt bemutatkozására. A versek és az énekek mellett a citerabemutatót is élőben közvetítette az interneten a Háromhatár Hírei online újság.

A táborban készült riportokat később a térségi Som Rádió sugározta.

Június 21-én az országzászló levonásával, a Szózat eléneklésével zárult a III. aranyoszigeti magyar anyanyelvi és olvasó-tábor.

Hosszú az út hazáig. Nem gondoltam volna, hogy visszafelé hosszabb... habár tele nagyszerű élményekkel – és e lelkes fiatalok láttán – szent meggyőződéssel, hittel aziránt, hogy van jövő s van remény... és miért is szerénykednék, büszke vagyok rá, hogy az én fejemből pattant ki e tábor ötlete... A búcsú mindig nehéz, ez esetben különösen, de találkozunk jövőre, más diákokkal ugyan, de ugyanitt! Oslo – Aranyosapáti légvonalban egy év...

(Az írás döntően Nick Ferenc táborvezető, kuratóriumi elnök beszámolójából származik. A felvételeket Gáspár Ferenc készítette)

Kovács katáng Ferenc

Háromhatár

Norvég tizenegy éves diákokat kértek meg néhány évvel ezelőtt, hogy soroljanak fel néhány szomszédos határországot. Siralmas válaszokat kaptak a kíváncsiskodó riporterek. Dániát kapásból vágta a többség. Svédországot említették ugyan, de azonnal hozzáfűzték, hogy olyan kézenfekvő, hogy csakis beugratás lehet, tehát többen elvetették. Eztán néma csend. Na jó! Nem tágítottak a riporterek, rákérdeztek Finnországra. Bizonytalan mosoly futott végig az arcokon. Talán, végül passzolták a választ a diákok. És Oroszország? Jött a villámgyors kérdés. Erre azonnal felszabadult vihogás volt a válasz. Hogy kérdezhetnek ilyen butaságot a digitális kutyukön felnőtt 11 évesektől? Oroszország a vizeken túl van, okoskodott az egyik. Nagyon messze van, így a másik. Többen ellenkeztek, hogy nem lehet olyan messze, ha olajat

szállít Európába. A riporter mentőövként bedobta Napóleon és Sztálin nevét. Ezzel végképp leült a nagy földrajzi-történelmi kvíz.

Száguld velem egy dízelmeghajtású vállalati autó. Késésben vagyunk. Ajult meleg van. Zúg a léghondi, az olvadt aszfalton cuppogó hangot adnak a kerekek. A legkeletibb hármashatárunk jár a fejembn. Oda tartunk. Vajon hány magyar 11 éves diák vágná, hogy Magyarország e keleti csücske az ukrán és román határ találkozásánál fekszik – Garbolc községtől két kilométerre? Ez Magyarország emlékoszloppal is megjelölt legkeletibb pontja.

Garbolc madártávlatból a református templommal

Garbolc egyike volt a Szamos által 1970 májusában elpusztított öt falunak. Árvízvédelmi töltés nem védte, az épületek jelentős része tönkrement. Az államilag támogatott újjáépítés ellenére sok garbolci elköltözött, így a település lakossága az 1970-es 325 főről 1980-ra 193 főre esett vissza.

Emlékoszlop

Itt érjük utól a guruló könyvtárt.

Évek óta követem ezt a kelet-magyarországi különlegességet. Kicsit bábáskodtam is körülötte, amikor hasonló kezdeményezések után kutattam Norvégiában. S találtam is, csak nem guruló, hanem úszó könyvtárt, Könyvhajó formájában.

Könyvhajó a 2019-es Hordaland-i tavaszi körúton

Kíséröm Dr. Vraukóné Lukács Ilona főtanácsos, a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Megyei Szolgáltatási Osztályának Könyvtárbusz koordinátora. Korábban az Eötvös Loránd Tudománytemen hallgattam meg egy vetítettképes előadását – Másfél órányi esély, kéthetente – a felső-tiszaháti hátrányos helyzetű települések könyvtári ellátásáról, itt ebből idézek: „2014 júniusában indult el a könyvtárbusz, huszonnyolc Fehérgyarmat térségében lévő kistelepülés és tizenkét, Nyíregyháza környéki bokortanya lakóinak könyvekkel való ellátására. Ez összesen 12500 fő potenciális felhasználót jelent. A könyvtárbuszt az esélyegyenlőség biztosításának céljával indítottuk útjára. Joggal merül fel a kérdés, hogy kéthetente, másfél órában biztosítható-e az információhoz való hozzáférés az ott lakók számára ugyanolyan színvonalon, mintha bármely nagyvárosban, vagy annak közelében élnének.

Mind a bokortanyák, mind a fehérgyarmati térség települései

előregedőben vannak. Az érintett – jelenleg már csak hat – bokortanyák közül kettőben van óvoda. A fehérgyarmati térség könyvtárbusszal ellátott települései (28) közül tizenegy településen működik óvoda, öt településen iskola, de csak kettőben van felső tagozat is. A szolgáltatás szervezésében a legnagyobb kihívás, hogy vagy a lakóhelyükön, vagy azon a településen, ahová a közoktatási intézménybe naponta ingáznak a gyerekek, a könyvtárbusz szolgáltatásával elérjük őket; hogy a tanítási időben és a szünidőkben is megtaláljanak minket. Továbbá, hogy a tizenegy településen és négy bokortanyán, ahol semmilyen intézmény nem működik, lehessünk az a hely, ahová jönnek, s ahová szívesen hívnak másokat is. [...] Feladatunk, olyan településeken, ahol nem hogy állandóan nyitva tartó könyvtár, de még bolt és kocsmá sincsen, hogy kapu legyünk a világ felé – kéthetente másfél órában.”

Most azért autóztunk másfél órát, hogy a könyvtárazást és a hozzá kötődő elő- és utókészületeket testközelből is megtapasztaljuk. A könyvtárbusz egy jellegzetes szignállal közelít az áramcsatlakozó dobozzal ellátott, kijelölt parkolóhoz (hasonló „zenei kísérettel”

érkeznek a hét más-más napján egyéb furgonok is: a száraztésztás, a húsos, a takarmányos is). A buszvezető és a könyvtáros összehangolt munkával telepíti a buszt: kitekerhető lábakkal stabilizálják, lépcsőt állítanak a bejárat ajtókhöz, állványra helyezik a műholdvevő tányért, hálózatra csatlakoznak, beindítják a számítógépeket, miközben már sorakoznak is a kölcsönzők. Most, a nyári kánikulában jólesik a légkondicionált buszbelsőben ücsörögni.

A komfortos körülmények között Ilona tájékoztat az előzményekről is: „A kilencvenes évek közepén Nyugat-Európában

A cikkrő a Kiskögyed magazint forgatja

(Franciaország, Németország, Belgium), később Közép-Európa egyes országaiban (Szlovákia, Szlovénia) és Angliában, szakmai tanulmányutakon szerzett tapasztalatok mély nyomot hagytak az intézmény akkori igazgatója, Nagy László gondolatvilágában. A megyei könyvtár-igazgatók és a minisztérium döntésének megfelelően rövid időn belül készült is egy kiemutatás öt megyére, kistérségenként, hogy hol a legnagyobb a szükség,

Guruló könyvtár

melyek azok a területek, melyek leginkább rá voltak szorulva a mozgókönyvtári ellátásra. A könyvtárunk igazgatója elkészített egy számítást a busz fenntartható működtetésére, konkrétan a Fehérgyarmati kistérségre. Ez a számítás megjelent a Magyar Közlönyben is, mint a tervezéshez ajánlott számítási minta. Ahhoz azonban, hogy a szakmán kívül is el lehessen fogadtatni a mozgókönyvtári ellátás szükségességét, komoly lobbitevékenységre volt szükség.”

Egy óriási plazma képernyőn DVD lemezről kisfilmeket is lehet itt nézni. A határmenti övezet gyér lefedettség ellenére az internet is működik, és – főleg az ifjak – előszeretettel használják a számítógépeket.

Egy helytörténetben igen járatos szépkorú hölgy felvilágosít arról, hogy mi történik majd a környéket elborító, meggyiros gyümölcscsel. Igyekeznünk kell, hogy időben a felvásárlókhoz kerüljön, egyszerre kellene minden fát megsza- badítani a terhével.

– Kevés a munkáskéz. Az idén vásároltunk egy rázógépet. Fóliát terítünk a földre, aztán a gép a „leket is kirázná” a fából, ha lenne szegénynek. A gyalázatos felvásárlási árról hamar áttérünk a világ dolgaira, s kiderül, hogy

van közös ismerősünk is, egy innen, az Isten hátamögötti vidékről egyetemre, majd Norvégiába került meteorológus fiatalasszony.

Kilencven perc után a busz felszedi a sátorfáját, átme- gy a következő községbe. Majd a nap végén Fehérgyarmaton, a járás székhelyén éjszakázik a másnapi körjáratig. Mi pedig visszatérünk Nyíregyházára, a kiindulópontunkra. Útközben Ili még felsorolja terveit, elképzeléseit:

– Megkerestük a Megyei Kormány- hivatal főigazgatóját, hogy az új szolgáltatásukat, a Házhoz jön a közigazgatást mi is támogathassuk a rendszeres nyitva tartással működő buszunkon.

- A Vakok és Gyengénlátók Szabolcs- Szatmár-Bereg Megyei Egyesületét azzal segítjük, hogy az általunk ellátott településeken lakó tagtársaiknak el- visszük a küldeményeket, s vissza is hozzuk.

A Szerencsejáték Zrt-vel is folytattunk tárgyalást szolgáltatásainkat összekap- csolandó.

- Lezajlott az első program is a buszon: A sötétben látó tündér c. mesét láthatták/hallhatták az óvodások egy nyíregyházi színművész előadásában, akivel 15 előadásra szerződöttünk.

- Alkotó versenyt hirdettünk, kötetlen technikával, korhatár nélkül.

- Falugyűlésekre, több település által szervezett összejö- vetelekre készülünk, hogy elmondjuk, mit tudunk adni, s hogy megkérdezzük, mit szeretnének kapni.

Buszbelső

- A guruló könyvtár dekorációjának, színvilágának megválasztásánál arra törekedtünk, hogy a felnőtt olvasók számára is kellemes, hangulatos környezetet teremtsünk, de a gyermekeknek szeretnénk volna igazán vonzó helyet adni a lapozgatáshoz, válogatáshoz, játékhöz, színezgetéshez egyaránt. Tesszük ezt azzal a nem titkolt szándékkal is, hogy a magunk eszközeivel hozzájárulhassunk a vidék megmaradásához, a falvak kiürülésének, így az azok hordozta értékek elpusztulásának megakadályozásához is. Ezen települések többségében, ahol már se posta, se kocsmá, a guruló könyvtár az egyetlen közösségi hely, az egyetlen olyan eszköz, ami változatosságot biztosít a monoton, munkanélküliséggel, időnként a természeti erővel, az erre gyakori árvizekkel küzdő emberek életében. Reményik Sándor majd egy évszázada kiáltotta:

*„Ne hagyjátok a templomot, /
A templomot s az iskolát! „*

Nem talált meghallgatásra.
Errefelé már alig van iskola...

-kkf-

2019. június

(A könyvtárbuszos felvételeket
Vraukóné Lukács Ilona készítette)

X. Kolozsvári Magyar Napok

Erdély legnagyobb kulturális fesztiváljaként nem csak egy évről évre egyre nagyobb tömegeket vonzó programsorozat, hanem egyben az erdélyi és Kárpát-medencei magyar kulturális élet seregszemléje is. A több száz programon és a több fesztivál-helyszínen megforduló résztvevők – a találkozás öröme túl – töltekezhetnek az idők során felhalmozott és az egy hét alatt bemutatott kulturális kincseink nyújtotta élményekkel, ezen élményanyagból táplálkozva pedig az év további részében is magukkal viszik a KMN fő üzenetét: azt, hogy kolozsvári, erdélyi és Kárpát-medencei magyarságunk egy életerős, értékteremtő közösség. A **Kincses Kolozsvár Egyesület** tagjaiként úgy gondoljuk, e közösségépítő munka révén nem csak a nyári programkínálatot sorát gazdagíthatjuk, de remek alkalom nyílik arra is, hogy – immár tizedik alkalommal – megmutassuk kultúránkat, sajátos szokásainkat és történelmi hagyományainkat a velünk együtt élő románságnak is. Meggyőződésünk, hogy egymás megismerése a békés együttélés alapfeltétele. Mindezekon túl, ha sikerül Kolozsvárt a maga sokszínűségében bemutatnunk, rámutatva a történelmi hagyományok biztos talaján álló és a soha nem nyugvó város jövőt ígérő fejlődésére, közös álmunk válhat valóra, s a kincses városban maradnak fiataljaink, családot alapítva és közösségünket gyarapítva. Az, hogy rendezvényünk immár tíz éve meghatározója a Kárpát-medencei kulturális életnek, illetve hogy a Kolozsvári Magyar Napok mintájára Erdély más nagyvárosaiban is megszervezik a helyi magyar napokat, azt bizonyítja, hogy hiánypótló fesztivállal van dolgunk. Az évről évre gazdagodó PROGRAM minden korosztály számára tartalmas és minőségi kikapcsolódást biztosít. A bő egy hét során belakjuk Kolozsvár tereit, megnyitjuk intézményeink kapuit, s olyan – eldugott vagy kevésbé látogatott, ám a Kolozsvár-életérzéshez ezer szállal kötődő – helyszínek telnek meg élettel, melyek nélkül nem lehetne fesztiválunk az, ami: a város és az itt élők közös ünnepe..

KONCERTEK

A FÓTÉRI SZÍNPAD

HÉTFŐ, augusztus 19. SZENTEGYHÁZI GYERMEK FILHARMÓNIA

KEDD, augusztus 20. A SZENT ISTVÁN-NAPI NÉPTÁNC TALÁLKOZÓ gálaműsora

SZERDA, augusztus 21. HAJLIK A NÓTÁFA-MAGYARNÓTA-GÁLA a svédországi TAMÁS GÁBOR vendégjátéka

CSÜTÖRTÖK, augusztus 22. FERENCZI GYÖRGY és a RACKAJAM & PÁL ISTVÁN SZALONNA QUIMBY koncert

PÉNTEK, augusztus 23. LADÁNYBENE 27 ÁKOS koncert.

SZOMBAT, augusztus 24. HONEYBEAST NEOTON FAMILIA SZTÁRJAI

VASÁRNAP, augusztus 25. BOJTORJÁN ZORA

FARKAS UTCAI SZÍNPAD

KOSZIKA & THE HOTSHOTS MONYÓ PROJEKT USNK NO SUGAR TEDDY QUEEN 4S STREET LÁSZLÓ ATTILA KIFLI ZENEKAR KARAVÁN EGYÜTTES MOZSIKÁCSKA OPERETT GROUP PROJEKT NÓTA GÁLA OPERETTISSIM

BÁNFFY UDVAR

SZALÓKI ÁGI - Karády estje • BRAINDOGS -Tom Waits tribute
SZÍNÉSZ ZENEKAROK PÁRBAJA
 Actor's Dzssem Session
 Székelyudvarhely Tesztoszteron Zenei Alakulat – Sepsiszentgyörgy Loose Neckties Society – Kolozsvár A Grund – vígszínházi fiúzenekar • SZEMPÖL • HARASZTI ÁDÁM PROJEKT • SÁRIK PÉTER BAND • BLUE COLD JALAPENOS - Red Hot Chili Peppers tribute zenekar • RECKLESS ROSES - Guns'n'Roses tribute zenekar • THE BLACKBIRDS - Beatles tribute – tribute zenekar

A SZERVEZŐK AZ IDŐPONT ÉS A PROGRAMVÁLTOZTATÁS JOGÁT FENNTARTJÁK!

Közel — távol az Araráttól

A titokzatos, messzi Örményország iránt régóta egyfajta érdeklődéssel egyes rokonszenvet érzek. Az örmények ősi múltjáról, kultúrájáról, viszonytagságos sorsáról sokat hallottunk, olvastunk a szétszóródott, tájainkon is megtelepedett örmény-magyaroktól. Mily véletlen, indulásunk előestéjén Kolozsváron az örmény genocídiumra emlékező rendezvényen vettünk részt, az eseményt Fülöp Márton és lánya, Fülöp Tímea operaénekesek közreműködése még ünnepélyesebbé tette.

Attól kezdve, hogy gépünk egy kora tavaszi hajnalon a jereváni repülőtéren landolt, és gyönyörű népviseletbe öltözött lányok fogadták helyi különlegességgel, szárított déli gyümölccsel, üdítővel turista csoportunkat, egyhetes vakációnk végéig a rokonszenv csak erősödött bennünk. A Kaukázus déli részén fekvő Örményország a világ egyik legrégebbi és legnagyobb történelmi

múltú civilizációja. És máris élményeink lényegénél tartunk, hisz léptenyomon tapasztaltuk, hogy a leg-ek földjén járunk. Az Ararát hegység megpillantása lenyűgözött, akárcsak egykor az Olümposz megtekintése, több mint húsz évvel ezelőtt. Az örmények „szent hegye” azonban az országhatárhoz

közel, török területen található, az itt élők legnagyobb bánatára. A hagyomány szerint ezen a tájon feneklett meg a bibliai Noé bárkája, és itt telepedett le „ősapánk” leszármazottaival az özönvíz után. Amint azt a vallástörténetből is tudjuk, az örmény nemzet a világon elsőként vette fel a kereszténységet 301-ben az alapító Világosító Szent Gergelynek köszönhetően. Ennek eredményeképpen számos kolostort, monostort, templomot, katedrális nyilváníttak a világörökség részévé. A legenda szerint az örmény föld a borkészítés bölcsője is, megcsodáltuk azt a barlangot, amelyben a kutatók néhány éve megtalálták a világ legősibb borprését. A közelben alapították 6000 évvel ezelőtt a legrégebbi borászatot. Az Ararát-völgyében termő szőlők, az egyedülálló mikroklímának köszönhetően, a legjobbak Kaukázus-szerte.

Erről mi is meggyőződhattünk a közeli gyár borkóstolóján, de a zsebünkhöz mérve borsos árú, mutatós palackokból mégsem vásároltunk, nem így másik nemzeti szimbólumuk, az Ararat brandy gyár bemutatóüzletében...

Az örmény konyak múzeumának megtekintése és az italkóstoló után bőven vásároltunk az öt, tíz és ennél is több éves világhírű itókából. Érdekes történet fűződik az örmény konyak ízéhez. A jaltai konferencián Winston Churchillt annyira elbűvölte a konyak íze, hogy arra kérte Sztálint, többször küldjön belőle. Egy idő múlva az angol miniszterelnök nem kért többet a konyakból, mert érezte, megváltozott az íze. Sztálin sürgősen visszahívatta Szibériából az időközben oda száműzött legjobb mestert, és helyreállt a brandy minősége, mesélte fiatal örmény tolmácsnőnk.

**Fent: A Matenadaran levéltár és kutatóintézet bejárata
Lent: Dajbukát László, szíves kalauzunk a levéltárban**

A leg-ek sorába kívánczok az is, hogy a fővároshoz közeli areni barlangban találták meg a világ első bőrcipőjét, amire szintén büszkék az örmények.

Jereván az ország fővárosa, és a kaukázusi régió legfontosabb kulturális központja, olvashatjuk az útikönyvekben. Egyben az egyik legősibb város a világon, amely tavaly ünnepelte alapításának 2800. évfordulóját. A fővárosban kevés a régi korokból származó műemlék, mert a XX. századi szocialista átépítések következtében jórészt sajnos megsemmisült. A Matenadaran levéltárban és kutatóintézetben viszont betekintést nyerhettünk az örmény művelődési hagyományokba Dajbukát (eredeti családnevén Borbély) László, ide honosodott kiváló örmény-magyar tudományos kutató kalauzolásával. Bemutatta az ősi örmény, görög, szír,

A Novarank kolostor-
együttes egykor
Örményország és a
keleti kereszténység
legfontosabb vallási
központja volt.

Lent: Az idetartozó
egyik templom díszes
bejárata.

A legrégebbi időktől
használták
építkezésre a bősége-
sen rendelkezésre álló
vörös kőzetet. Így van
ez napjainkban is,
kellemes, halvány
piros színben pompáz-
nak országszerte a
középületek, a tömb-
házak és a templo-
mok.

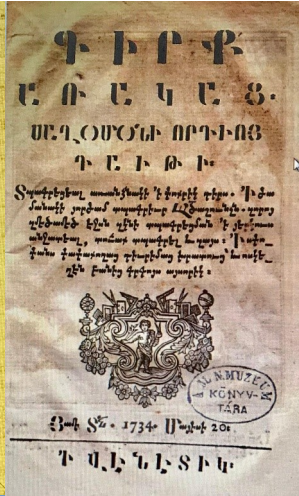
Fent: Az újraépített pogánykori szentély

Lent: Jellegzetes, ősi keresztény templom

Ecsmiadzin, az Örmény Apostoli Egyház szellemi központjának bejárata

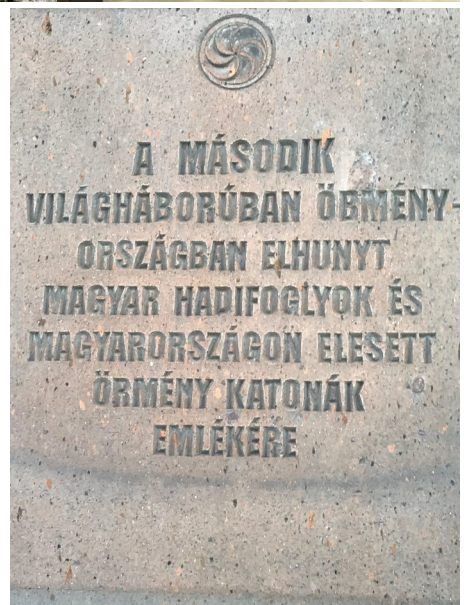
nyári történetek

Az örmény ábécé számokat is jelent.
Misztótfalusi Kis Miklós betűi.
Az örmény ábécé emlékhelye.
Konyakos hordók az Ararat gyárban.
Megkoszorúztuk a második világháborús magyar-örmény emlékművet.

Az örmény ábécé parkja

héber, római, perzsa és más dokumentumokat. Az Erdélyből származó fiatal kutató története önmagában is érdekes és felemelő: az egykor Kolozsváron élő fiatalember a városba látogató örményekkel találkozáskor rádobbant örmény származására, s számonkérte nagyanyjától, miért tartotta titokban a család örmény eredetét. Tanulni kezdte az örmény nyelvet, majd egy ösztöndíj elnyerése után Jerevánban folytatta tanulmányait. Kiváló eredményeinek köszönhetően a világhírű levéltár munkatársa lett, ápolja az örmény-magyar szellemi kapcsolatokat, könyveket fordít, szerkeszt, találkozókat szervez. Munkásságát a legmagasabb szakmai körökben is nagyra becsülik. Nem kis büszkeséggel idéztük fel e helyen a híres erdélyi betűmetsző Misztótfalusi Kis Miklós munkásságát, aki nyomdabetűket metszett az amszter-

dami örmény nyomda számára, mégpedig legalább három típust: kicsiket, fokozatosan nagyobbakat és nagyobbakat. Az ő betűivel jelent meg 1685-ben Amszterdamban a Saraknoc (Hymnarium). Rá egy évre elkészítette az első grúz nyomdabetűket is más keleti népek nyomdabetűi mellett.

Természetesen az egyházi épületek sem maradhatnak ki a legek sorából. A Jerevánhoz közeli Ecsmiadzin város az Örmény Apostoli Egyház székhelye, az örmény katolikusok „Vatikánja”. Az örmény apostoli egyház független, az örmény katolikusok irányítása alatt áll. Itt látogattuk meg a világ legrégebbi, eredeti formájában 303-ban épült keresztény templomát. Lenyűgözőek voltak a VII. századi Zvartnocs templom romjai. A számos kolostor, templom közül nagyon nehéz csupán néhányat megemlíteni, de nem hagyhatjuk szó nélkül a X. században épült, félig sziklába faragott Geghard kolostoregyüttest, amely szintén a világorökség része. A hagyomány szerint a IV. században alapította Világosító Szent Gergely. A közelben felkerestük az ország egyetlen, máig fennmaradt pogány szentélyét, és érdekességképpen megismertük az örmény kenyér, a lavas készítését. A 2-3 mm vékony, ovális alakú, kovásztalan lepényt tonirban, azaz földbevéajt, 40-60 cm széles és másfél méter mély agyagból készült tűzhelyen sütik. Zöldséggel, túróval megtöltve felséges íze van.

Miután betekintést nyertünk az ország történelmébe, egyre inkább éreztük népünk és az örmények sorsa közötti hasonlóságot. A sokat szenvedett Örményország területének nagyrészt elveszítette, és a kb. 8 millió örményből csupán három millióan élnek saját hazájukban, a többiek az üldözések,

Geghard ősi monostorában őrizték a lándzsát, amellyel Jézus Krisztus oldalát átdöfték. Itt kórusmuzsikában is gyönyörködhattünk

népirtások következtében szétszóródtak a nagyvilágban.

Szívszorító volt a Genocidium Múzeumban tett látogatásunk. Fényképek, újságcikkek, más korabeli dokumentumok mutatják be a többszöri, különösen a legkegyetlenebb, 1915-ös, másfél millió ember halálát okozó népirtást. A török hatalom végleg el akarta pusztítani az örményeket. A vallásához hű, keresztény Örményország iszlám vallású országok gyűrűjében állandó fenyegetettségben élt az erősebb, hódító hatalmaknak kiszolgáltatva. 1990-ben kikiáltotta függetlenségét, ma önálló, épülő ország, és hazáját szerető, hagyományaira büszke népe nyitott szívvel várja és fogadja az érdeklődő látogatókat.

Gránátalmás kendő a divat

Tar Károly

Az európai magyar református nyugati szórvány lelki gondozó szolgálatának rövid története

- vázlat -

Folytatás előző számunkból

2. AUSZTRIÁBAN

Az ausztriai magyar református élet Bornemissza Péter diáktársainak az 1550-es évek végén Bécsben rendezett istentiszteleteivel kezdődik. Az azóta eltelt időszakban adatok hiányában semmi pontosat nem tudunk az ausztriai reformátusok lelki gondozásáról. Feltehető, hogy a Bécsben tanuló diákok folytatták Bornemissza Péter kezdeményezését. Az 1900-as évtizedek elején hírlapokból tudunk arról, hogy az óbudai református lelkész munkájához tartozott havonként Bécsben is istentiszteletet tartani. Valószínű, hogy ez a gyakorlat még az Osztrák-Magyar Monarchia idején kialakult.

A második világháború után számos magyar református menekült lakott Bécsben és más ausztriai helységben. Ezek lelki gondozását svájci támogatással az osztrák hivatalos egyházi szervezettől függetlenül működő lelkészek végezték.

1948-ban Harsányi András és Koppány János *Jöjjetek* címmel havonta megjelenő lapot adtak ki (1). 1950 januárjában Ausztriában a következő lelkészek szolgáltak: Dr. Harsányi András, Dr. Janka Géza, Nagy Ernő, Kibédy Péterffy Kálmán református és Nagy József, Varga László evangélikus lelkészek (2).

A pásztori munkát az Ausztriai Magyar

Református és Evangélikus Lelkigondozó Szolgálat, az egyházak Világtanácsának Menekültügyi Osztálya és a Svájci Evangélikus Segélyszervezet támogatta. Ez a támogatás a hívek folyamatos kivándorlásának eredményeképpen megfigyelt gyülekezetekben az ötvenes évekig tartott, miután a magyarok lelkészei és lelki gondozói az osztrák országos egyház hatáskörébe kerültek (3).

Az 1956-os magyar forradalmi eseményeket követően, amikor a magyar menekültek tömege elárasztotta Ausztriát, a hivatalos református egyház átvette lelki gondozásukat, menekült lelkészeket bízva meg ezzel a munkával. Az osztrák alkalmazásban álló lelkészek és vallásánárok, mint például Soós Mihály és Végh Károly csak mellékállásként végeztek magyar szolgálatot. Szépfalusi István evangélikus lelképásztor ezt a munkát főállásban végezhetette. Az Osztrák Evangélikus Egyház 1962. évi zsinata egyháza intézményeként elismerte az Osztrák Evangélikus Egyház Magyar Lelki gondozó Szolgálatát. Szépfalusi István testvéri egyetértésben Soós Mihály református lelkésszel együtt végzett igehirdetést. Szolgálatuk ökumenikus jellegére jellemző, hogy Dr. Magyary-Kossa István, az evangélikus lelki gondozók gondnoka református. Bécsben és a Vorarbergig terjedő vidéken, nyolc helyen református, nyolc helyen pedig rendszeresen evangélikus istentiszteleteket tartanak. Szépfalusi István állami megbízással a magyar

**Nyugat-Európai
Magyar
Református
Lelkigondozó
Szolgálat
(NyEMRLSz)**

menekülttáborok és telepek lakóinak lelki gondozója.

Szépalfalusi István 1955-ben felszentelt evangélikus lelkészként követte az osztrák-magyar államszerződés megkötése alkalmából kiengedett osztrák származású édesanyját. Ausztriában

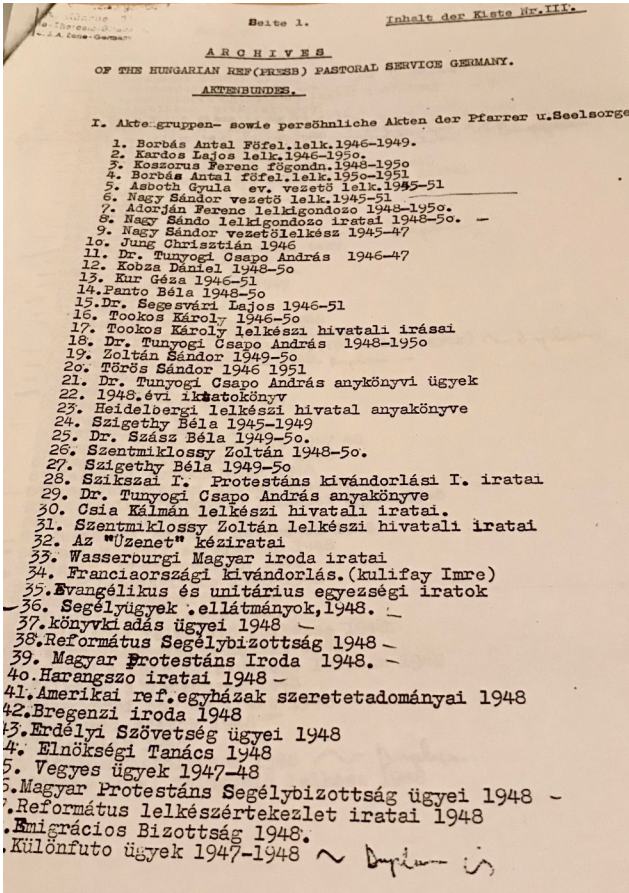
lelkézi munkája mellett szociológiát tanult és felmérte az ott szórványban élő magyarok helyzetét.

(*Lássátok, halljátok egymást! Kiadó, évszám ?*) 1960 tavaszán megalakította a Bornemisza Péter Társaságot és Illyés Gyula biztatására nagysikerű irodalmi esteket rendezett. (4). Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem fő szerkesztője, a magyarság összefogásának lelkes szervezője, aki könyveivel is kiemelkedő módon szolgálja nemzetét.

Amikor a menekültek elhagyták Ausztriát, az osztrák egyházba felvett két lelkész végezte az igehirdetést és a magyar lelkületet megtartó művelődési munkát a magyar reformátusok körében. Így alakult ki újra az Ausztria Magyar Lelkigondozó Szolgálat, amely a német nyelvű Evangelische Kirche Helvetischen Bekenntnisses néven működő osztrák egyházszervezet részeként működik, és a bécsi központú, hagyományokkal rendelkező magyar református élet szervezője. Igehirdetésen kívül fontos társadalmi szolgáltató is végez, több száz magyar családdal tart fenn állandó kapcsolatot (5).

Jelentős a trianoni döntés nyomán Ausztriához csatolt Várvidéken (Burgelndban) található felsőöri (oberwarti) protestánsok története.

A felsőöri reformátusok magyar határőrök

Iélekgondozó

leszámazottai. A németújvárosi Batt-hyány-várból kiinduló reformációt a 16. század vége felé vették át, és a hívek hitüket az ellenreformáció idején is megtartották. 1673-ban templomukat annak ellenére elvették, hogy az egész község református volt. Fából ácsoltak maguknak új templomot, és a helység sokáig a vidék egyetlen református istentiszteleti helye volt. Mai templomuk 1772-ben épült. Felsőőr jelentőségét növelték az Európában élő magyarok számára közvetített rádiós istentiszteletek, és az, hogy a felsőöri lelkipásztor két évtizeden át az ausztriai református egyház püspöke volt. Ismertté tette a gyülekezetet az Oberwart- konferencia, amely harminc éven át az európai református egyházak szabad teológiai eszmecseréjét biztosította. A felsőöri templomban minden vasárnap magyar nyelvű istentiszteletet tartanak. Az egyház keretében tudatos anyanyelvpoló és hagyományörző tevékenység folyik annak ellenére, hogy az utóbbi félszázadban a magyar nyelvű református földműves falu, német nyelvűvé, többségében katolikussá, kereskedelmi központtá és iskolavárossá alakult. Híveinek száma 1968-ban megközelítőleg 1400 (6), 1991-ben 1395 (7). „A két világháború között a bécsi és más ausztriai városban élő magyarok lelki gondozását akkor sem Felsőörről látták el, hanem úgy oldotta meg ezt a Konvent, hogy ígéhirdetőket küldött hazulról, akik pásztori tanácsal is szolgáltak. Ezt a munkát sokáig Incze Gábor vallásoktatási igazgató végezte.” – írja a nyugat-európai magyar lelki gondozó szolgálatról szóló történeti vázlatában Hermann M. János (8).

Ausztriában nincs külön magyar református egyházszervezet. A Lelki gondozó Szolgálatot nem támogatja az osztrák egyház, amely nyugat-európai, egyesült-államokbeli és kanadai egyházak segítségére szorul. 1987-től az

Amerikai Magyar Református Egyház rendszeres segítségnyújtást vállalt. 1986-ban ötezer magyar kért politikai menedékjogot Ausztriában. Lelki gondozásuk egyet jelent a magyarság szolgálatával. A szórványegyházak és gyülekezetekben végzett lelki gondozás és szeretetszolgálat továbbra is szükséges népszolgálat (9).

3.

Belgiumban

1937 októberében, az Észak-Franciaországból Belgiumba áttelepült Mikó Piroska hittérítő, a Belgiumi Magyar Szociális (Közjóléti) Bizottság beosztottjaként kezdett egyházszervezői munkába. A következő esztendőben, amikor Miklós Mária lépett a helyébe, Büsszelben már 206 hívőt talált, Limburgban és néhány kisebb helységben gondnokok vezetésével kialakulóban voltak a református gyülekezetek. A szervezést batorította, hogy a Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje (Összejövedele) 1938-tól állami segílyt remélt a belgiumi reformátusok lelki gondozását végző missziói (hittérítői) lelkészi állás létesítésére. Az állami segíly a második világháború előtti időszakban azonban elmaradt. Időnként a Franciaországi Lensből látogatott el Belgiumba református lelkipásztor vagy hittérítő, és a Hollandiában ösztöndíjas papnövendék, Szántay Ede végzett lelki gondozói munkát Belgiumban. Végül az Egyházak Világtanácsának nemzetközi segíly- és menekültügyi osztálya intézkedése nyomán a Belga Protestáns Egyház tag-egyházként támogatta a magyar gyülekezeti közösségeket.

1945-1957 között Kulifay Imre párizsi lelkész volt a belgiumi magyar protestánsok lelki gondozója (1).

Az 1956-ban érkezett menekültekkel

együtt, 159 helységbe szétszórtan, a magyar református egyházi közösségekhez tartozó hívek száma mintegy 3500 volt. Tizenhat helyen tartottak rendszeresen istentiszteletet (2), Brüsszelben és Liège-ben templomuk volt. Három-négyszáz kilométeres körzetben „mozgó templomként” mikrobuszt üzemeltettek (3).

1956 sodrásában Svájcban keresztül, a század híres protestáns teológusának (hittudósának), Karl Barth professzornak (egyetemi előadótanárának) ajánlólevelével érkezett Brüsszelbe Pándy András református-protestáns lelkész, vallástanár, akiről aztán három évtized múltán a Magyarországi Református Egyház Zsinatának elnöke kétségkívülien megállapította, hogy

hittudományi végzettséggel rendelkezik (elvégezte a teológiát), de pappá sohasem szentelték. Pándy Andrásról, aki 1978-ban lemondott lelkészi tisztségéről (4), kiderült, hogy gyilkos, pénzügyi visszaélések elkövetője, csaló. Szégyenteljes, de egyben tanulságos története nemcsak a Benelux államok egyházközösségeinek laza törvényeinek tarthatatlanságára figyelmeztet, de a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának és a NY-EMRLSZ-nek a felelőségére, elnéző felügyelői gyakorlatára is. Pándy András a NYEMRLSZ ifjúsági lelkészeként előadást tarthatott. 1965 július 28-29-én Antwerpenben egy tanácsülésen új vezetőseget jelölték, amilyen ifjúsági missziói (hittérítő) lelkészen javasolták. 1966-ban, a hetvenes években

vaskos irattartóban kerültek a NY-EMRLSZ jogtanácsosa elé pénzügyi visszaélései. Házaikat iratott a saját nevére, a magyar protestánsok brüsszeli és liègeli istentiszteleti helyei a tulajdonába kerültek, hatszázezernél több belga frankot csalt ki egy özevgyasszonytól, hamis iratok és nyugták kiállításáért, kijátszásáért, becsületsértésért feljelentették a liègeli törvényszéken. Rétfalvi Attila újságíró ri-

EGYEZSÉGI ALAPIRAT.

a németországi magyar menekült református és unitárius hívek közt lelki-gondozói szolgálatot végző egyházi szervek együttműködéséről tárgyában.

I.

Jelen egyesség Németország Schwaben nevű tartományának Günsburg nevű városában, 1948 évi június hó 16. napján létre, egyrészt a Németországi Magyar Református Lelkészek és Lelkigondozói (Erdészeti és Kiküldő) Központ, másrészt a Németországi Magyar Unitárius Misszió hírküldőit: Nagy Zoltán unit. lelkész és Zoltán Sándor székely-művész építészmérnök presbiterek között az alábbiak szerint:

II.

Az egyességre lépő felek kölcsönösen megállapítják, hogy a Németországi Magyar Református és Evangélikus Lelekigondozói Szolgálat nevű közös magyar protestáns szervezetben az 1945. évi óta vállaltva végzett lelki-gondozói és karitatív munka folyamán a két protestáns felekezet közti békés testvéri viszonyt zavaró mozzanatot nem fordult elő. Sőt az eddigi közös szervezetet, annak elvi alapjait, korlátozói és igazgatási gyakorlatát a magyar protestáns egység és erőhatások szempontjából mind egyházi, mind magyar vonatkozásban hasznosnak tapasztalták. Ezekből most az evangélikus hittestvérek kezdeményezésére szükségesnek vált bizonyos fokú konfesszi-onális elkülönülést jelentő átszerveződésben is a lehető legtöbbet kívánunk fenntartani ebből a bevált közös szervezetből.

III.

Az egyességre lépő felek megállapodásaik alapjúl egyértelműen elfogadják a N.M.R. és E.L.Sz. Vezetőbizottsága 1948. június hó 1. napján tartott ülése 32. jkv. sz. határozatában foglalt alábbi indítványt:

„Az evangélikus gyülekezet analógiájára létesítendő országos református és unitárius testvérek missziója is kizárólag lelkészeti, teológiai, vallásos, evangélikus konferenciák, a misszió kérdéseiben birjanak önálló hatáskörrel és intézkedési joggal, egyenlő számban. Ennek a bizottságnak a kifejezetten kultikus és konfesszi-onális párhuzamos munka-ágak közötti köztendő egyességben /szervezésben/ való megállapodás, ennek megkötése, felügyelete és a szükséges képtel módosítása. - A Vezetőbizottság, a Segélybizottság és a Központi Iroda pedig maradjanak meg addigi szervezeteikből, intézkedési és munkakörükbe utaltatván mindazok az ügyek, amelyek sem a hitvallási, sempedig közös bizottsági szervek jogkörébe nem utaltatnak.”

IV.

1./ A református és unitárius szervek különállása a két konfesszi-onális jellegű misszió fennállásának kölcsönös elismerésében, a saját lelkészeti hívek nyilvánosságában és a VII. számú fejezet szerinti befolyásolásában - az ottani anyae gyházak és egyetemes világszervezetekhez való szolgálatoknak a gyülekezeti /parochiális/ jog- és hatáskör szemelölt-tartásával való kölcsönösen szabad végzésében állapították meg.

Lélegkondozó

portjában felhívta a figyelmet a brüsszeli templom bejárata fölötti híveket elijesztő, borzalmas képre (5), amely összefügg a borzalmas gyilkosságokat elkövető természetével.

A feletteseket közel húsz esztendőt át megtéveszthette Pándy András, aki a belgiumi országos flamandnyelvű egyházszervezet kötelékében működő magyar gyülekezetben szolgált, de a hívek többségét nem. A gyülekezet – most már nyilvánvaló okokból – szétzüllött. 1975-ben már nem részesültek az Egyházak Világtanácsának

genfi anyagi támogatásából.

A gyülekezet kisebb része 1975-1978

között Pándy András vezetésével

beolvadt a belga

egyházba. A függetlenek csoportja

Teleki Józsefet örökös tiszteletbeli főgondnoknak

választotta. Ért

hetetlen, hogy vele együtt

„örökös lelkipásztornak” a lemondott, és egy

darabig flamand iskolában

vallástanárkodó Pándy Andrást is

megválasztotta (6). Pándy András bűntényeinek nyilvánosságra kerülésekor

a belga egyház zsinata elhatárolta magát és

1997 novemberében kizárta őt

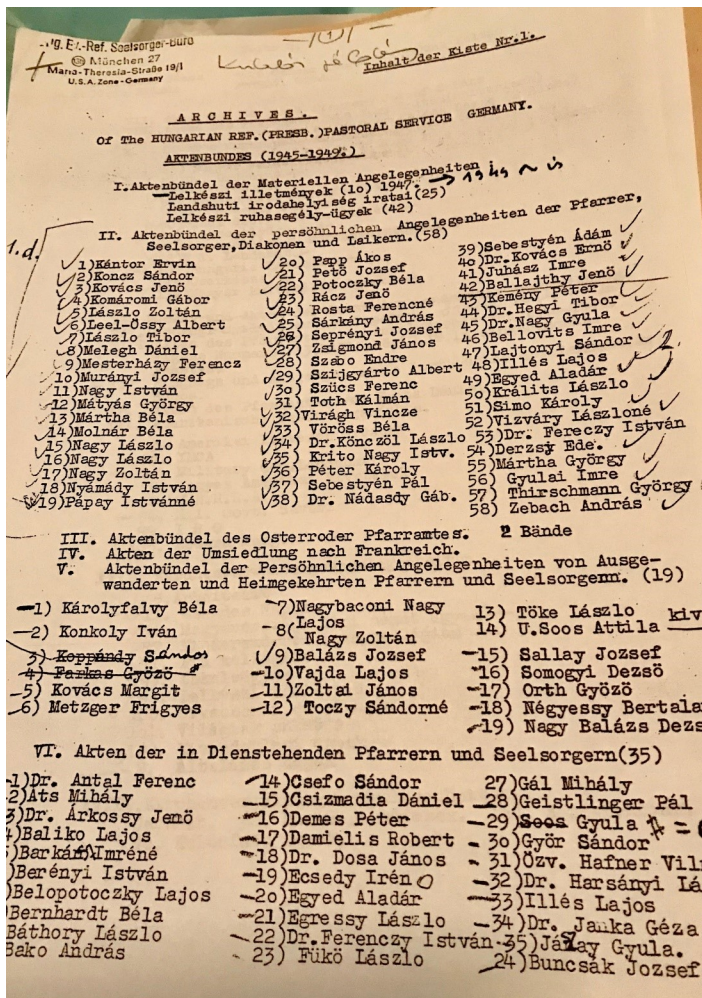
soraiból.

A NYEMRLSZ 1997 december 7-én

nyilatkozatban közölte, hogy Pándy András nem nevezhető lelkésznek és szervezeti kapcsolatban nem állt a Szolgálattal (7).

1982-ben a Bethlen Naptár azt írta a gyülekezeetről, hogy ott „mindenki pap, mindenki gondnok és presbiter”. Leírt prédikációkat, írásokat, híreket küldtek körbe egymásnak. Családi összejöveteleken találkoztak (8).

Hermán M. János erdélyi református lelkipásztor a németországi (?) Ouwsterhaule és Scharsterburg református

gyülekezetben 1983-1988 között teljesített szolgálatot, amikor a bruckhauseni magyar gyermektáborban, ahol hollandiai és belgiumi magyar gyermekek is nyaraltak, tudomást szerzett a belgiumi áldatlan helyzetről. 1986-ban, Dobri János kolozsvári lelkipásztor liègei látogatása során tájékozódva, a liègei hívek nevében Hermán M. János lelkész a gyülekezet újraszervezésére biztatta. A hívek címének összegyűjtésében Jancsó Jeromos lelkipásztor és Tóth Miklós segített. Dobai Sándor belgiumi magyar katolikus főlelkész támogatta a protestáns vallású magyarok összegyűjtését. 1988-1989 között öt istentiszteletet tartottak Visser-Pál Irén maastricht-i otthonában. Hermán M. János református lelkipásztor és Dobai Sándor katolikus főlelkész számos ünnepi alkalomkor közös mise-istentiszteletet tartott az ezeréves liègei Saint-Servais templomban.

1990-ben ideiglenes presbitérium (egyháztanács) alakult. Budai Lászlóné (Liège), Huszár Magda (Brüsszel) és Hermán M. János (Hollandiai lelkész) szerkesztésében, az egykori nyugatra menekült magyar reformátusok számára Nagy Sándor által szerkesztet *Üzenet* című kiadvány emlékére, kéthavonta megjelenő lapot indítottak. A brüsszeli Magyar Házban havonta tartanak istentiszteletet, Kiss Sándor tanár pedig bibliaórákat. A belgiumi gyülekezet segítségére számosan siettek: Lukácsy Szilamér erdőcsinádi lelkipásztor és neje korondi kerámia kegyszereket küldött, Orbán János tanár klenódiumokat (kegyszereket) rendelt a belgiumi egyházközség és az Európai Protestáns Szabadegyetem részére, falinaptárokat Hermán János nagysármási református lelkipásztor küldött. Hermán M. János egy esztendeig önkéntes lelkészi szolgálatot vállalt. Az egyházi tanács nem kért egyházfenntartói járulékot tagjaitól, de tetemes volt perselypénz és

a lapra való előfizetésre is jelentős pénz érkezett. Az egyház pénzügyi forgalma 1990-ben 24 000 belga frank volt. Erdélybe, Magyarországra és Kárpátaljára küldött adományokra is futotta (9).

1992 őszétől 1994 őszéig az Amszterdamban lakó Huszti Zoltánné Szabó Júlia felszentelt református lelkipásztor is szívesen végzett lelkészi szolgálatot Belgiumban.

1993-tól a gyülekezetet Kozmay Kún Miklós, Dr. Kibédi Varga Ödön és Huszár Magda képviselte, amikor megindították a tárgyalásokat a belgiumi protestáns gyülekezet Belga Zsinatba való felvételére. Később bekapcsolódtak Szabó Júlia, Süle András, Gr. Teleki Kálmán, Berzi Pál és felesége, Kovács Jánosné. Kidolgozták tizenkét oldalas kérvényüket.

1994 szeptember 24-én a Belga Zsinat egyhangúan, két éves próbaidőre felvette közösségébe a Belgiumi Magyar Egyházat. A következő izellesi parókián tartott feladatokat meghatározó találkozóon Hermán M. János többek között felhívta a jelenlevők figyelmét arra, hogy ötezerre becsülhető azoknak a megkereszteltlen magyaroknak a száma, akik Belgiumig jutottak és családjuktól távol, erkölcsi környezetükből kiszakadva kezdenek új életet, amelyet az egyháznak segítenie kell (10).

4.

Franciaországban

Kuncz Aladár neves írónkat Franciaországban találta az első világháború kezdete. Harmincnál több magyar társával Noirmoutierbe jutott. Innen regényének a *Fekete kolostornak* a címe. Második karácsonyukon a vár egyik szobájában, közös erővel templomot alakítottak ki. Ünnepi alkalmakkor vallásos énekük a Himnusz volt. Később

Iélekgondozó

néhányan, akik között más vallásúak is voltak, eljárak a helység katolikus templomába a hajnali misékre. A háborús körülményeknek megfelelően így részesülhettek lelki gondozásban (1).

Az első világháború után nemcsak Magyarországból, hanem a környező államokból is, politikai és gazdasági okokból a tömegesen kivándorló magyarok Franciaországba is eljutottak. Számuk a húszas évek közepén hetvennyolcvanezerre, a harmincas években továbbvándorlásuk és visszaköltözésük eredményeképpen harmincöt-nyegyvenezerre tehető. Párizsban és környékén, az észak-franciaországi bányák és a textilgyárak közelében telepedtek le, de eljutottak és otthonra teremtettek maguknak Dél-Franciaországban is. Arról, hogy hány volt református vallású közülük nincsenek adataink. Abból, hogy igényelték a gyülekezeti életet kikövetkeztethető, számosan voltak.

A franciaországi magyar református gyülekezeti élet szervezése a református egyház segítségével kezdődött és az 1924/1925-ös tanévben, Párizsban a Teológiai tanuló két erdélyi ösztöndíjas hallgató szolgálatához kapcsolódik. Csekme Ádám az északi Pas-de-Calais megyében, Patay Lajos pedig Párizsban magyarul először 1925-ben, a franciaországi református egyház által erre a célra felajánlott templomokban tartott istentiszteletet. Még ugyanazon év őszén a Központi Evangélikus Egyesület (Société Centrale Evangélique) a magyarok lelki gondozására alkalmazta Csekme Ádámot. A fiatal lelképásztor már beiktatása előtt Bibliákat, hittérítő anyagot kért Baltazár Dezső tiszántúli református püspöktől és a párizsi magyar nagykövetségtől és segítőtársakat hívott maga mellé. Így került sor Rigall János hitoktató lelkész hosszabb hittérítő útjára 1926 nyarán, Párizsban pedig ösztöndíjas papnövendékek (teológusok) szolgáltak, és rendszeresen ígét hirdetett

(prédikált) Pénzes Sándor egyházi előjáró (presbiter) is. A Magyarországi Református Egyház Egyetemes Összejövetele is felfigyelt a franciaországi magyarok gyülekezetszervező erőfeszítéseire, és a Magyar Vallás- és Közoktatási Minisztériumnál elérte, hogy 1927. november 1.-től havi 400 pengő rendkívüli állami segélyben részesüljenek a magyar református hittérítői állás fenntartására. Később ezt a támogatást a Magyar Külügyminisztérium is kiegészítette. Az 1930-as években ilyenformán Lensben és Párizsban egy-egy lelkész, Lensben, Roubaix-ban és Párizsban egy-egy hittérítő létét biztosította magyarországi forrás (2).

A lelkészek erejüket nem kímélve nekiláttak a gyülekezetépítésnek, a művelődési és társadalmi munkának. Az ígéhirdetés és a szentségek (szakramentumok) kiszolgálásával párhuzamosan a hívek nyilvántartását, lelki gondozását, családok látogatását, gyermekhitoktatást, vasárnapi iskolát, a keresztyén vallásba való beavatás (konfirmálásra) előkészületeit kezdeményezték, hogy megteremtsék és fenntartsák a folyamatos egyesületi életet. Magyar Otthonokat létesítettek, ahol a Franciaországban szokásos csütörtöki tanítási szünetet kihasználva magyarul írni és olvasni tanították a gyermekeket, és ellátásukról is gondoskodtak. Ezekben az Otthonokban tanulhattak a fiatalok magyar történelmet és földrajzot, a felnőttek pedig az énekkarban, a színjátszó körben, a könyvtárban, különféle ünnepélyeken és műsoros teadélutánokon szórakozhattak hasznosan. A gazdasági válság sújtotta Franciaországban, különösen pedig az ország északi részén, ahol a magyarok éltek, egyre fokozódóan szükség volt a szegénygondozásra. 1926-ban Lensben és a tőle hatvan kilométerre fekvő Roubaix környékén 247 magyar családot,

2113/1948.szám.

KÖRLEVÉL

valamennyi németországi Lelkész- és Lelki-
gondozó aához szolgálati utazások kedvez-
ményes jegyének tárgyában.

Kedves Szolgatársam!

Kur Géza Szolgatársunk a július hó 14-i értekezlet alkalmával tájékoztatott bennünket asokról az utazási kedvezményekről, melyet a lelki-gondozók szolgálati utjuk alkalmával igénybe vehetnek. Ezt a kedvezményt ő maga már igénybe is vette. Azóta két Szolgatársunk a szóbeli tájékoztató alapján ugyancsak megkapta a kedvezményt, minden nehézség nélkül. Az utasítvánnyal havi összegében igen nagy csökkenést jelentene, ha lehetőleg minden Szolgatársunk igénybe venné ezt a lehetőséget. E célból az alábbiakban van szívesem tisztelettel a kedvezmény igényezésének a módját ismertetni:

Kétféle "Antrag" nyomtatványt készít e célra a német vasút. Aki a lakóhelyétől egy vonalon, hetente mindennap utazik egy vég-célhoz, /egyszeri utmegszaki útsal, 70 km távolságon belül/ azok "Antrag auf Ausgabe von Arbeiterwochenkarte und Kurzarbeiterwochenkartem" nyomtatványt kérje a lakóhelyszerinti vasútállomásán. Ha ugyanezen vonalon csak kétszer, vagy háromszor utazik, erre a nyomtatványra kiadják a Kurzarbeiterwochenkarté-t.

Aki a lakóhelyétől nagyobb távolságra utazik, az "Antrag auf Ausgabe von Arbeiterrückfahrkartem" nyomtatványt kérje. Ez a nyomtatvány szükség szerint kitöltött utvonalon havonta 2 utazást enged meg.

A feltételek szerint csak egy ilyen érvényes igazolványa lehet egy munkásnak, illetve lelki-gondozónak. Azt válasszuk tehát a két "Antrag" közül, amelyik több megtakarítást enged meg.

Részletesebb felvilágosítást a nyomtatványok hátlapján levő utasítás ad.

A kitöltött "Antrag"-ot aláírás-lepecsételésre, - mint munkaadósz - , hivatalomhoz küldhetik meg, de van olyan állomás, amely a saját elkészítvált, mint munkaadót elfogadja.

Szeretettel kérem Szolgatársaimat, hogy ez ügyben sürgősen szíveskedjenek eljárni, s a szerzett tapasztalatról, - azok hasznosítása végett, - röviden tájékoztatni szíveskedjenek.

Landshut, 1948. aug. 4. -én.

Szolgatársi szíves üdvözléssel:

Nagy Sándor s.k.
vezetőlelkész.

zal. A hívek száma az egymást váltó igehirdetők mellett is megháromszorozódott. 1929-től Mester János lelkipásztor véglegesítették a gyülekezetben, aki *Emlékeztető* címmel havonta megjelenő gyülekezeti lapot indított. Ebből nőtt ki a Párizsi Magyar Reformátusok Lapja. Ez a kiadvány az egymástól távol élő, többnyire szegény sorsú magyarok összetartozás tudatának ápolásáért volt jelentős. Mester János hat évig volt a gyülekezet lelkipásztor (3). 1934. szeptember elsejétől

összesen 1035 lelket tartottak számon a gyülekezetben, akik az itteni Magyar Református Missziói (Hittérítői) Egyházat megalakították. A lelkeszi munka a mostoha körülmények miatti személyi változtatások miatt nem volt folyamatos. 1932-1941 között Dóczi Antal, Kiss Zoltán és Högye Mihály szolgálata javulást hozott, de, amikor az utóbbi Németországba távozott, a lenti pásztori állás 1942-től betöltetlen maradt. 1937-ben a hittérítő munka mégis innen Belgiumra is kiterjedt. Párizsban, 1925-ben hatvan család tartott kapcsolatot a magyar református egyház-

1986. május 22-én bekövetkezet hirtelen haláláig Kulifay Imre volt a párizsi reformátusok lelkipásztor, aki 1985-ben elhunyt, társadalmi nővérként mellette dolgozó feleségével együtt felpezsdítette a Párizsi Magyar Református Misszió (Hittérítő) életét. Létrehozták a Református Nőegyletet, a Református Leánykört. Huszonnégy tagú előljáróság havonta tartott megbeszéléseken segítette munkájukat, átlagosan százan vettek részt vasárnapi istentiszteleteiken. 1939-ben egyházfenntartói járulékokból kétezer frankot fordíthatott a szegények segélyezésére. Kulifay Imre vezette a

Lélekgondozó

protestáns egyetemi hallgatók bibliatanulmányi összejöveteleit, évente felkereste a dél-franciaországi magyar reformátusokat Lyonban és Grenoble városában, ahol istentiszteletet tartott és úrvacsorát adott. A második világháború végén felkutatta a magyar hadifoglyokat és emberfeletti erővel küzdött mielőbbi hazaszállításukért (4)

1947 októberétől a magyar állam megszüntette a franciaországi reformátusok segélyezését is. 1966-ig az Egyházak Világtanácsa támogatását élvezték. Ezután a párizsi református egyházközség képtelen volt biztosítani lelképásztora megélhetését. Kulifay Imre tizenhat esztendeig, heti öt napig taxisorfóként kereste nyelvet és ellátta egyházi szolgálatát. Ezután lelképásztor testvére, Kulifay Gyula közbenjárására a Rajnai Egyház Diakóniai (Betegápoló) Szervezete (Diakonisches Werk im Rheinland) részesítette segélyben (5).

A francia törvények nem ismerik el a lelkészi vezetés nélkül gyülekezetet, ezért a hívek kérésére a németországi Düsselдорfban nyugdíjazott Kulifay Gyula, feleségével, Margarete nagytiszteletű asszonnyal együtt, aki a Rajnai Evangéliumi Egyház Diakóniai (Szeretetszolgálati) Intézményének egykori tisztviselője volt, az új lelkész keresésének idejére

elvállalta a gyülekezet vezetését. Párizsban és környékén ekkor 750 egyháztagot tartottak nyilván. Minden hónap első vasárnapján, a Skót Nemzeti Egyház templomában ígét hirdettek. Drótos Árpád, debreceni ösztöndíjas papnövendék volt az idős lelkész segítségére. Az ökümené (általánosítás) szellemében, testvéri egyetértésben a Ruzsik Vilmos főtisztelendő vezette Magyar Római Katolikus Egyházközséggel együtt is, végeztek igehirdetést. Lelkészi hivatalt és lakást is szerezve ifjúsági bibliárákat, összejöveteleket, az áldozatkész asszonytestvérek segítségével szeretetvendégségeket rendeztek (6).
Drótos Árpád 1990. május 6-án lépett a

Hungarian Presbyterian and Lutheran Pastoral Office. Representative of the Hungarian Presbyterian General Conventus.

Református és Evangélikus Lelkészi Hivatal.

Reformiertes und Ev. Luthersches ungar. Seelsorger-Büro.

A magyarországi református egyetemes konvент elsőbbsége megjelölésnek lelkigondozói irodájá.

Der Beauftragte des ref. Generalkonvents.

Landshut (Bayern), Theaterstraße 63 Telefon: 2391 Postcheckkonto: München, 62902

1006/1948.

Landshut, 1948. április 12.

Válaszát kérjük a száma mellett.

Replying please refer to this number.

Bitte bei Antwort diesen Nummer angeben.

Kedves Szolgatársam!

Utalással 2.évi február hó 12-én 439/1948.sz. alatt küldött iratokra s annak mellékleteire, az "Erdélyi Szövetség" ügyének újabb fejleményei felől az alábbiakat van szerencsém tájékoztatni.

Az USA-beli Erdélyi Szövetség főtáitkártól Péter Antal ref. lelkész úrtól 2.évi márcus 22-i kelettel Szigetly Béla lelkész-társammal együtt a másolatban idemellékelte levelet kaptuk.

Amek az iratnak az értelmében egy létesítik helyesnek, hogy az Erdélyi Szövetség egyes tagozatai országoserte külföldön szerveztessenek meg. Hogy lesz-e ezeknek később országos össze-fogó szerve és ha lesz, az miben fog állani: jelenleg nem problé-mán, erről majd az amerikai központ fog dönteni.

Ez alapon szeretettel kérlek, sziveskedjék lelkigondozói körze-ted területén erdélyi honfitársaink címét összejárni és körzeted területén az "Erdélyi Szövetség" ottani helyi csoportját a körzében küldött iratok /Péter Antal első levele/ esemelőtt tartásával meg-szakítani. Az így megalakult csoport név és címjegyzékét, valamint a csoport egyes tagjai szükségesek feltüntető kimutatását Péter An-tal nagytisztelettel írhoz /301 Kings Highway, Bridgeport 5, Conn, USA./ közvetlenül megküldeni, vagy továbbítás végett hozzá-m el-juttatni. Hasznosnak látászik, ha a kérelmesök rövid életrajzukat és mai helyzetük, segélyre utalásukuk indokolt leírását csatoljád-tok.

Igyekezünk méltók és hírlások lenni Amerikába szakadt erdélyi testvéreink nemec-szivi támogatására.

Szolgatársai szives üdvözléttel!

Mellékleti 1 db.

Nagy Sándor e.k. vezetőlelkész

gyülekezet lelkipásztoraként szolgálatba. Nincs adatunk arra, hogy meddig végezte munkáját és hova távozott innen. 2000-ben a Franciaországban tanuló és a Párizsba látogató papnövendékek valamint a környező országokban szolgáló lelkészek tartanak havonként református istentiszteletet a francia fővárosban. (7)

5.

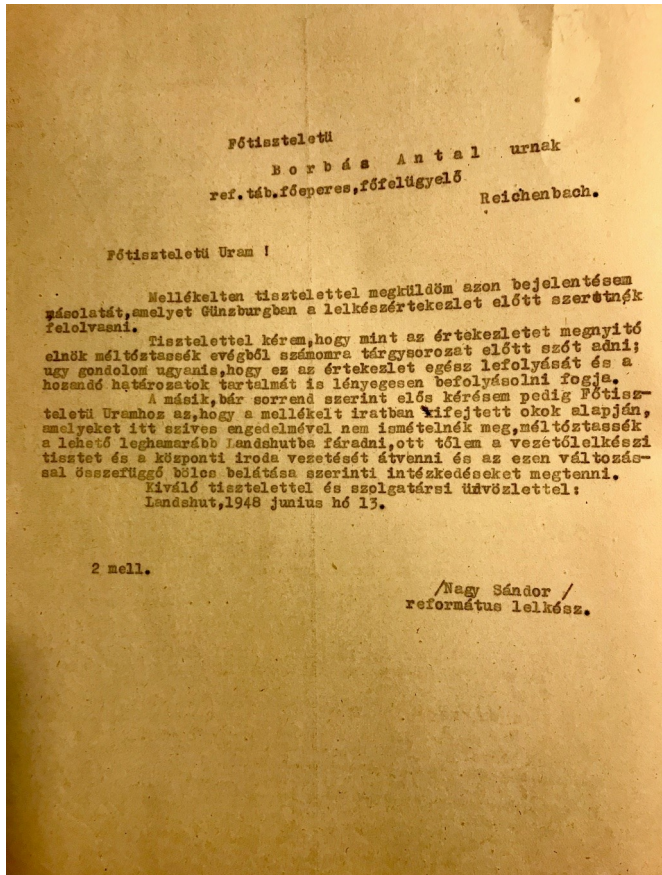
Hollandiában

A 17-18. században Franekerben, a hollandiai híres egyetemi városban magyar és erdélyi magyar református diákok is szép számmal tanultak. Az akkori magyar kollégium épületén fríz, holland és magyar nyelvű emléktábla áll. A franekeri református nagytemplomban magyar sírkövek, közöttük két erdélyi fiatal lelkész 17. századi sírköve áll.

Kettős egyházi háttére van a magyar-holland és általában a holland és a kelet-közép-európai református egyház kapcsolatának. Az egyik az, hogy az utrechti Állami Egyetem Teológiai (Hittudományi) Fakultásának (Karának) 1761-től „magyar” ösztöndíja van. (Stipendium Bernardium). Ezt a 19. században több egyházra szakadt hollandiai egyház magyar szempontból is két legfontosabb alakulata: egyrészt a Ne-

derlandse Hervormde Kerk (Történelmi Református Egyház) biztosítja, másrészt a Gereformeerde Kerken in Nederland (Szigorú Református Egyház), amely a Kuyper Ábrahám által 1886-ban szervezett megújulás nyomán alakult, és ösztöndíjakkal segíti a magyar lelkészképzést. A Kuyper Johanna kezdeményezte holland –magyar református gyermekgondozás is jelentős hírnévre tett szert a múlt század húszas éveiben (1). Számos szervezet és alapítvány élteti Hollandiában és a Kárpát-medencében ezt a sokféleképpen gyümölcsöző kapcsolatot.

A húszas években kezdeményezett gyermekmentés keretében különvonalokkal

1948. VII. 6.

Kedves Barátom!

Ma vettem jul. 5. dattirásul 1764 és 1875. é. nagy beosztású
 és leveleket. -

Érdekes lejegyzések, hogy a jul. 13. Zápolyaiak igaz bírói írásai,
 hogy aint tudok-e valami, mint 5 napja tudógyulással felvő beteg
 magyar. De aint sajátom nélkül, igazán, hogy ott lettemek. A
 most aint aramban nem valószínű, hogy adolig utaró képi lelek. -

A Borsos Földrajzi néhon jutta telt beadványammal kapcsolat-
 ban meggyőzési kívánság, hogy a meggyőzés meggyőződéssel hite
 meggy. Meggyőződések aramban a meggyőzés érdekében inkább
 ott kell magja zennünk a 2. oldali Zápolyaiakról, - ha aintéig. A
 illen aramban mag a kális jogerőim is tiltakom, hogy más a zápoly-
 lásh ott az egy fil aintja átlép a melléírásig határat, hogy
 aral a máit fil betégyide néhon leletemben, ma ott is aintéig
 igazán, - aintéig leleket nek.

A aintéig az aintéig is az aintéig. Terméket, hogy
 aintéig kell a feltételeket is aintéig is aintéig

Aintéig kívánság egy zápolyai, mind két fil által zennünk óhajtott
 meggyőzés, igaz aintéig aintéig és aintéig meggyőzés az,
 ha az aintéig fil más elen aintéig aintéig és aintéig aintéig. -

Saja a aintéig, hogy aintéig, aintéig aintéig aintéig aintéig
 a aintéig aintéig aintéig. -

A aintéig aintéig aintéig is aintéig aintéig is aintéig aintéig
 aintéig, igaz aintéig:

Köszönettel
 J. Borsos

pedig öt vöröske-
 resztes vonattal
 3500-4000 magyar
 érkezett Ausztri-
 ából. Az ezután
 érkezettek új
 menekülteknek ne-
 vezik. A ki-
 lencvenes évek
 elején a Hol-
 landiában élő ma-
 gyarok száma tíz-
 ezer lehetett. Har-
 minc százalékuk
 református, akiknek
 15-20 százalékuk
 tart kapcsolatot a
 református egyház-
 zal (4).

Az amszterdami
 Hungária Klub 1929
 -ben alakult, 1940-
 ig ez volt az egyet-
 len magyar e-
 gyesület. A második
 világháború végén
 féléves üdülésre
 érkezett magyar
 gyermekek - akár a
 húszas években -
 felélenkítették az
 egyházi tevékeny-
 séget is. Minden

ide érkezett 25000 gyermek közül hol-
 land nevelőszülők örökbe fogadtak
 ezernyt (2).

A harmincas években a gazdasági válság
 kényszerétől hajtva érkeztek magyarok
 Hollandiába. Az 1930-as évek elején
 magyar nyelven hirdetett a kolozsvári
 születésű, Budapesten végzett Horváth
 László lelkész, amszterdami ösztöndíjas.
 Főként a limburgi magyar bányászok
 között szolgált (3). Az *Óreg Magyarok*
 segítettek a háború utáni menekültek
 letelepedését. Az ötvenes években előbb
 a nyugati megszállási zónákból telepítet-
 tek magyarokat Hollandiába, 1956 után

héten, több helyen is fiatal lelkészek
 istentiszteletet tartottak. 1951-ben Tüski
 István, Végh József és Tóth Miklós
 Utrechtben az országot átfogó egyházi
 munka szervezésébe kezdett. A balaton-
 szárszói hagyományra építve, felekezetre
 való tekintet nélkül, hétvégi találkozó-
 t rendeztek a magyar fiatalok részvéte-
 lével. Kapcsolatot kerestek a Magyar
 Református Egyházi Szolgálattal, amely
 Ausztriában és Németországban mű-
 ködött. Segítségükkel alakult a Tüski
 István által elnevezett Szórványban Élő
 Magyar Református Egyház (5), amelyet
 mindkét hollandiai református egyház

elismert. Az 1953-as költségvetésükben szereplő missziói (hittérítő) munka támogatását már az előző években megkezdték. A hittérítő munka a párizsi magyar lelkipásztorral kötött megegyezés szerint Belgium területére is átnyúlt, amennyiben a Brüsszeltől délre fekvő francia-vallon területet ő járta, az Antwerpen központú északi flamand-holland részt pedig Tüski István (6). A szórványszolgálat alapja a személyes kapcsolatok kiépítése volt. A „németalföldi” részen 350-400 magyar címét sikerült összegyűjteniük, és házi istentiszteleti köröket alakítaniuk.

Két zsinati bizottság megbízásával Tüski István bekapcsolódott a Nemzetközi Menekültügyi Szolgálat munkájába is. Az akkori politikai vezetés által leállított gyermeküldöttes megmaradt pénzéből a zsúfolt bajorországi menekülttáborokból 400-500 gyermeket és anyát helyeztek el holland családoknál, a barakklakókat élelemmel és ruházattal segítették. A szeretetszolgálatba két kisebb hollandiai református egyház is bekapcsolódott (7) A négy egyház diakóniáját (szerepetszolgálatát) a Ruyter admirális nevét viselő alapítvány: Admiral De Ruyter Fonds (8). Utrechtben Magyar Egyházi Iroda nyílt holland szakemberekkel és tolmácsokkal. Brüsszelben hasonlót létesítettek az Ökumenikus (Általános Egyházi) Tanács Házában. A menekült magyarok szolgálatára Tüski István mellett bekapcsolódtak Végh József, Kerekes János, Szekeres Attila, Záborszky János és Paksy János lelkészek. A kelet-hollandiai munkára hazatelepült holland feleségével Jakos Lajos. Bizottság alakult a magyar keresztyén sajtótermékek kiadására (Comite voor Hongaarse Lectuur). Első kiadványként a Heidelbergi Kátét jelentették meg 1954-ben, aztán kisebb traktátusok (értekezések) következtek, 1956 szeptemberében pedig az Énekeskönyv a Szórványban Élő Magyar Református Egyház számára,

amely két év alatt összesen 35 000 példányban készült el és mind az öt világrészbe eljutott. 1957-ben először a teljes Károlyi-bibliát, majd a Czeglédy Sándor által felülvizsgált Új Testamentum (Végakarát) került ki holland nyomdából és további érdekes értekezések (9). A *Jöjjetek* című lapot, amely a SZEMRE havi lapjaként hét esztendőn át megjelent Tóth Miklós és Kibédi Varga Sándor a „keresztyének és magyarok kívánunk lenni” hitvallásával szerkesztette (10).

1956 után a helyi csoportok és klubok országos összefogására létrejött a Magyar Szövetségi Alapítvány. A Hollandiai Magyar Protestáns Lelkigondozói Szolgálat Alapítványa az egyházi munka jogi megalapozottságát szolgálta, a Magyar Egyházi Iroda munkáját is folytatja. Elnöke: Tóth Miklós. A hetvenes évektől ez a két alapítvány - a Római Katolikus Alapítvánnyal együtt -, a hollandiai magyar élet főbb szervezői. 1991-ig a lelki gondozói szolgálatot a Holland Központi Pénztár támogatta. Azóta a Szolgálat sem az államtól, sem az egyházaktól anyagi támogatást nem kap, a lelkészek önkéntes szolgálatot végeznek (11). Utrechtben középkori épületben működik székháza az Apáczai Csere János Magyar Ház. 1977-ben nyílt meg az önerőből épített saját tulajdonú magyar református központ, a vianeni (Utrecht déli elővárosa) Magyar Otthon (12). Istentiszteletek, bibliaórák, különféle találkozók színhelye az Otthon. Ugyanakkor a magyar nyelv és művelődés helye is. Folyamatos együttműködés alakult ki a Mikes Kelemen Körrel (13) és a groningeni Magyar Intézettel. Számos előadó, különféle művészek, művészcsoportok megfordultak itten, változatos témájú kiállításokat rendeznek, saját filmszínházuk ötvennél több különféle játék- és dokumentumfilmet mutatott be. Segítették két hollandiai

léleggondozó

vonatközlés dokumentumfilm elkészítését (14). 1969 júliusától Tüski István felesége - Szabó Márta - a hollandiai lelki gondozók második lelkésze.

Hagyománya van itt az ökumenikus (általános keresztyéni) istentiszteleteknek, amióta, negyven évvel ezelőtt Dobai Sándor belgiumi római katolikus főlelkésszel Tüski István közös, államilag is támogatott igehirdetést tartott a gyermektáborokban. Rómában először ilyen értekezletet Békés Gellérttel, a katolikus Új Testamentum fordítójával tartottak, amelynek főelőadója, Ungár Aladár, a Rómaiakhoz írt levélhez aprólékos magyarázatokat fűzött.

A Magyar Protestáns Lelkigondozói Szolgálat nemzetközi ifjúsági munkájának eredménye a Magyar Evangéliumi (Krisztusi Tanítás) Ifjúsági Konferencia (Összejövetel), amelynek szervezésekor két és félezer címre magyar fiataloknak is küldenek tájékoztatót.

Folytatása következő számunkban

Jegyzetek

Ausztriában

1. Megszűnté után (?) újraindult Hollandiában.
2. Hermán M. János közlése kéziratban.
3. A SZEMRE utolsó gyűlésének jegyzőkönyvéből kiderül, hogy az Egyházak Világtanácsa, az osztrák és a svájci hatóságok 1957 február 12-én véglegesen megszüntnek tekintették az Ausztriai Református Lelki gondozói Szolgálatot, amelytől már 1956 novemberében megvonták bizalmukat, amit a lelkészek sérelmesnek találtak.
4. Tóbiás Áron: Egy „szent örült” Bécsben, Magyar Nemzet, 1995. Szeptember 11, 7. oldal. „Szépfalusi István hosszú bécsi éve alatt megtanult emberekkel „építkezni”... Személye már régen túlnőtt Bécsen, Ausztrián. Messze szálló tekintetével jó ideje Európa legszélső partjait érinti.”
5. Gyenge Imre: Magyar reformátusok Ausztriában... 114-116 oldal
6. Lásd: Az Ausztriai Református Egyház püspöke: Gyenge Imre, felsőöri lelkész az *Élő Egyház, IV. évfolyam, 14. szám, 1968. május-július.*
7. Gyenge Imre: Te benned bízunk, 192. oldal.
8. Lásd Harsányi A. írását: Magyar református egyházi munka Európában, Bethlen Naptár, 1958, 101 oldal.
9. (?) Ausztria ? 249-253

Belgiumban

1. Hermán M. János: A Pándy ügy margójára, Új Kéve, VI. évfolyam 1. szám, 1998. február-március, 27 oldal.
2. Hermán M. János hollandiai református lelkész A Pándy-ügy margójára című írásában (Új Kéve, VI. évfolyam 1. szám, 1998. február-március) a hatvanas években tizenhét helyről ír, ahol istentiszteleteket tartottak.
3. Dr. Barcza József: Tudósítás a belgiumi magyar protestánsokról, a Tebenned

bíztunk eleitől fogva – A magyar reformátusság körképe című kötetben, Debrecen 1991, 123-124 oldal.

4. Ugyanott.

5. Bethlen Naptár 1066, 105-106 oldal és Bethlen Naptár, 1971, 156. oldal.

6. Lásd az 1. és a 3. jegyzetben megjelölt forrásokat.

7., „A nyugat-Európai Magyar nyelvű Református Lelkigondozó Szolgálat közölni kívánja a nyilvánossággal, hogy a rendkívüli bűncselekményekkel gyanúsított Pándy András belga-magyar állampolgár soha nem állt szervezeti kapcsolatban szolgálatunkkal. Nyomatékosan kérjük a magyar médiát, hogy az említett személyt lelkésznek ne nevezzék, mert ez a megnevezés nem felel meg a valóságnak.” – Reformátusok Lapja (a Magyarországi Református Egyház Hetilapja) XLI. évfolyam, 1997. december 7. (49.) szám, 8. oldal.

8., „Egyházunk él tovább. Mindenki pap (főleg családfők), mindenki gondnok, presbiter. Mindenki szolgál és mindenki vezet úgy, ahogy felelősége parancsolja, és lehetősége engedi... A prédikációkat körözzük. Némelyeket már rongyosra használtunk. Ugyanigy körözzünk írásokat, cikkeket és híreket. Az időseket testvérek veszik fel autókba, és segítik őket a soron következő családi összejövetelre. Ilyetén való egyházi életünkre a zártság és nyitottság egyformán jellemző.” – Bethlen Naptár, 1982.

9. Hermán M. János: A belgiumi protestáns gyülekezet az újrakezds állapotában, (?)125-126 oldal.

10. Huszár Magda írásbeli közlése 1994-ből.

Franciaországba

1. Kuncz Aladár: Fekete kolostor- Feljegyzések a francia internáltságból, Irodalmi Könyvkiadó, Bukarest, 1965, 134-140; 230-244.

2. „Kulifay Imre 1946. Augusztus 17-én arról számolt be a Konventnek szokásosan megküldött havi jelentésében, hogy Belgiumból – ahova időnként átjárt – 3000. Franciaországból 31 500 hadifogoly tért haza” – Barcza József: Magyar református gyülekezeti élet Franciaországban- 121. oldal.

„Személyesen járt el a francia kormánynál, a Magyarországról hazatért franciákat is bevonva... harmincezer magyar ismerte őt, mert ennyire tehető azoknak a volt foglyoknak a száma, akiket fellelt a különböző táborokban, akiket visszaadott a családnak! Ez a segítség soha sem merülhet feledésbe!” – Takács Imre 1986. Június 6-án, Abán mondott gyászbeszédéből.

3. Hermán M. János. A Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat félszázadnyi történetének vázlatos áttekintése – kéziratban - Elhangzott a kolozsvári Teológián, a NYERMLSZ 1955-ben rendezett értekezletén.

4. Dr. Kocsis Elemér: Kulifay Gyula emlékezete (1910-1999) – kézirat.

5. Ugyanott

6. Kulifay Gyula: Párizsi beszámoló, Reformátusok Lapja, 1989. január 15, és Híradás Párizsból, Reformátusok Lapja, 1989. Szeptember 3.

7. „A gyülekezet megfizeti útiköltségüket, és egy napig gondoskodik róluk, de szolgálatukért nem tud tiszteletdíjat fizetni.” – Új Kéve, VIII. évfolyam 1. szám. 2000. április.

Lélekgondozó

Hollandiában

1. Sebestyén Jenőt idézi *Tüski István: Magyarok Hollandiában című, (?) megjelent dolgozatában, 132. oldal.*
2. 1944-től érkeztek Erdélyből menekültvonatok. 1948 júniusában Utrechtben és környékén valamint Harlem mellett el kellett különíteni a gyermekeket, mert szamarcköhögéses betegek voltak közöttük. Nyolc-kilenc fiatal magyar református lelkész foglalkozott a gyermekekkel. (Zika Klára: Beatrix királynő magyar lovagja, Magyar Hírek, XLII. évfolyam /21, 1989. november)
3. Hermann M. János: A Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat félszázadnyi történetének vázlatos áttekintése – kéziratban -, 5. Oldal, hivatkozással a Hongaarsche Courant évfolyamaira.
4. Sebestyén Jenőt idézi *Tüski István: Magyarok Hollandiában, 131-132. oldal.*
5. A SZEMRE rövidítéssel ismert egyház nevét bibliai idézetből Tüski István javasolta: „Szétszórtságban élő jövevények” – I. Péter 1:1.
6. Tüski Istvánt 1948 elején vallásánarként küldték ki Hollandiába. Állami ösztöndíjat kapott Utrechtben. A protestáns gyermekvonatokkal érkezettek gondozásában végzett rendkívüli munkát. Magyar nyelvű Biblia, és Heidelbergi Káté megjelenését szervezte. Magyar énekeskönyvet szerkesztett. Az 1957-ben érkezett menekültek körében végzett munkájáért a Holland Vöröskereszt kitüntette. 1971-ben több hónapig Románia árvíz sújtotta vidékeire vitt holland adományokat, amiért román állami kitüntetésben részesült. Négy évtizedes szolgálataiért, a holland-magyar barátság elmélyítéséért Beatrix királynő Az Orániai-Nassui Rend lovagi keresztjével tüntette ki. (Zika Klára: Beatrix királynő magyar lovagja, Magyar Hírek, XLII. évfolyam /21, 1989. november)
7. (?)
8. Keresztény Református Egyház – Chistelijke Gereformeerde Kerken és a Harmincegyes Református Egyház – Gereformeerde Kerken, ond. Art. 31 D.K.O.
9. A Magyarország és Hollandia között fennálló baráti kapcsolatok nem mai vagy tegnapi eredetűek. Ezt bizonyítja ez az alapítványunk is, melyet magyar kívánságra kereszteltünk el De Ruyter tengernagy emlékére. Állítólag e név minden protestáns magyar számára fogalom, bármily csekély is egyháztörténelmi ismerete. Debrecenben, a kálvinista Rómában áll De Ruyter admirális emlékműve. A holland tengeri hős 1676-ban huszonhat magyar lelkésszel szabadított ki spanyol gályarabságból. Azóta De Ruyter a holland-magyar barátság jelképe.
„Az Admiral De Ruyter Fonds 1956 októbere előtt sem volt tétlen. Munkásságában jelentős helyet foglaltak el a magyar gyermekek nyaraltatási akciói. Anyagi segítséget nyújtott a Hollandiában vagy más európai országban élő magyaroknak. Támogatja közülük azokat, akik Hollandiában szándékoznak letelepedni. Lehetőséget nyújt tanulásra és átképző tanfolyamok elvégzésére. Emellett tőle telhetőleg buzdítja a magyar lelki gondozói munkát, szoros együttműködésben Tüski István hollandiai magyar református lelkésszel, akinek a neve a menekültek körében már nem ismeretlen.” – Idézet a holland vezetőségnek az 1956-os menekültek előtt elhangzott ismertetőjéből.
10. Brillenburg Wurth értekezése, J. Verky: Kapitalizmus és kommunizmus lelke és Jézus Krisztus Evangéliuma, W. Pfendsack rajzos kátéja: Ismered-e az utat?,

Ökumenikus kiskaté, Jézus Krisztus a világ Világossága – a III. újdelhi ökumenikus világgyűlés füzetek stb.

11. „Minden magyar menekült küldetését vállal magára, amint átlépi hazája határát. E küldetés alatt nem politikai programot értünk. Azt sem, hogy mindenkinek nemzeti propaganda (hangulatkeltés) lenne a fő feladata. Amire gondolunk, azt Jézusnak a talentumokról szóló példázata mondja meg legvilágosabban: Aki jól gazdálkodik a maga szellemi kincseivel, az meggazdagodik az új világ értékeivel... E küldetésnek kíván hangot adni a *Jöjjetek...A Nyugat, amely számunkra évszázadokon keresztül a kereszténységet jelentette, mélységesen megoszlott világnézeti és vallásos tekintetben. Mi azonban, a megkínzott és elhallgattatott magyar kereszténységért rebegek imánkat, a mai Nyugaton, ahol egyben kereszténynek kívánunk lenni, és magyarok. A mi nyugatiságunk magyar és keresztény. Kereszténységünk nyugati és magyar...*” *Nyugati magyar kereszténység, Jöjjetek, 1. évfolyam 1. szám.*

A Magyar Szövetséggel együtt több mint 2000 magyar címet tartanak nyilván, 250-750 családnak küldik a *Jöjjetek című körlevelet. (Jöjjetek, 1995 nyári különszám)*

12. *Jöjjetek, 1995, nyári különszám: Tüski Márti (utrechti papnövendék), Szabó Márta (Tüski Istvánné), Tóth Miklós és Tüski István.*

13. Tüski István holland nevelőszülei egy hektárnyi zöldövezetben lévő területet adományoztak a Hollandiai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat Alapítványának, és holland társadalmi és egyházi segítség mellett, jelentősen támogatták az építkezést. Többek között háromszáz férőhelyes gyülekező helyük, 150 és 80 személyt befogadó termek, 45 helyes vendégszobát stb. építettek közös munkával. 1977-től használják. 1989-ben bővítették. Itt a központja a telefonos lelki gondozásnak. Adventkor (Úrjövét ünnepének idején) több mint 200 címre levelet küldenek.

14. A Mikes Kelemen Kör munkája 1951-ben indult. 1956 után a menekültek közül új tagokat választottak a vezetőségbe, Prágai Dezső javaslatára tanulmányi napokat indítottak, amelyre tudósokat, írókat hívtak meg európai országokból. (Zika Klára: A szó hatalma, Magyar Hírek)

15. 1. Vonat Hollandiába – A gyermeknyaraltatás története; 2. De Ruyter admirális megszabadítja a gályarabokat – 1976-ban, az admirális halálának 300. évfordulójára készítette a holland református televízió.

REGGEL, DÉLBN, ESTE

Reggel ott láttam a féllábú újságárust a sarkon. A taxiállomás mellett. Ez volt az egyetlen taxi az egész környéken. Más autó talán nem is volt. De volt villamos a Pozsonyi úton. Reggel fél 5-kor indult a Rudolf térről. Iszonyú zajos volt, mikor a síneken elvonult, még csemetett is. Akkor volt a lárma, hogy a halott is felébredt volna, de megszoktuk, mint a norvégok az erdők csendjét.

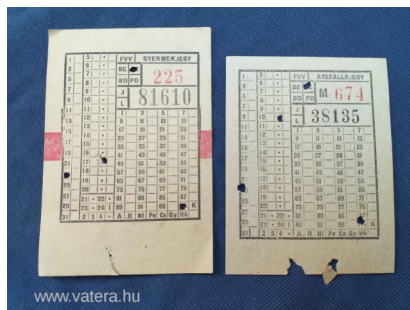

Árosi Géza - 000505/006.png
© 2007 Tisztelettel

A 15-ös villamos a Rudolf (mai Jászai Mari) téren a 1940-es évek elején. A villamosnak az volt az érdekessége, hogy transzportfunkcióját a gyerekek ügyesen kihasználták, blicceltek, azaz nem vettek menetjegyet. Ezt *tuja* néven is ismertük. Ez a bliccelésnek kissé merészebb formája volt. A villamosok nyitottak voltak, és a gyerekek a kapaszkodót megfogva a villamos lépcsőjén utaztak.

A kommunisták korán kezdték a tudat átforgatását, így lett a Rudolf (Habsburg trónörökös) tér transzgender megoldással Jászai Mari tér. Gyerekkoromban a villamosjegy 50 fillérbe került. Volt vonaljegy, ezzel 1 órán belül egy vonalon lehetett utazni, míg az átszállójegy egy órán belül több vonalra volt érvényes.

Házunkban a legtöbb hálószoba nem az utcára, hanem a belső udvarra nézett, így a 15-ös villamos zaja nem jutott el oda. De a belső udvar sem volt mindig csendes. Egy héten egyszer megjelent az *handlé*. A handlé megállt az udvar közepén és elkiabálta magát: „*Ószeres, ószeres! Használt cipőt, ruhát, mindent veszek*” – kiabálta.

Akinek volt felesleges holmija, az felhívta a lakásba és megalkudtak. Akkoriban nem volt lomtalanítás, a kacatok elszállítását a handlék végezték, és még fizettek is valamit érte. A háború előtt a lerobbant holminak is volt értéke, aztán ez szép lassan megszűnt. De nem csak őt hallottuk. Hetenként egyszer jött a jeges. Legalább egy méter hosszú négyzet keresztmetszetű jéghasábokat árult. Le kellett menni az utcára és valahogyan felvinni a lakásba, szétörni a jeget, a darabokat be kellett tölteni a jégsekrénybe. Egy hétig hűtött is a szekrény.

Volt már elektromos jégsekrény is, de ha meghibásodott, alkatrész sehol sem volt kapható. Ha elfogyott a jég, akkor

ott volt kiegészítőként a spájz. Ez a lichthofra nézett, onnan jött a hús levegő.

A spájzban mindig volt valami érdekes. Befőtt, vagy lekvár amit nagymamám tett el. Bődönben állt a libaszír vagy a disznósír. Mivel családomnak fogalma sem volt a telített zsírsavak káros hatásáról, nyugodtan fogyasztották. Nagypapám 91 éves volt, ha statint szed, ki tudja meddig él. Anyám is megért 98 évet, bár soha nem főzött, de tele volt szakácskönyvvel.

Sok mindent azért nem volt tanácsos otthon tartani, hacsak nem volt az áru jól elrejtve. A nappali közepén volt egy asztal. Ennek közepe üres volt, csak akkor láthattuk mi van benne, mikor széthúztuk az asztallapokat. Itt rejtették el nagyszüleim a lisztet és cukrot. Ha a házkutatások során megtalálta volna a hatóság, súlyos büntetés járt volna érte. A konyhában a háború után sokáig állt egy sparthert, melyet fával kellett fűteni. A fát a pincéből kellett felhordani, és a konyhában kisebb tuskókra vágni, az alattunk lakók nagy öröme.

Étkezés után, mivel nem volt mosogatógép, egy vándlingban kellett a piszkos edényt elmosni.

Konyhánk multifunkciós volt, mert ott kellett a ruhát is mosni egy fateknőben.

nosztalgiázunk

Mosás után ott folyt a szárítás is, a nedves ruhát felhúzták a fregolira. Azon száradt másnapig.

Jófoga

Az ágyneműt még ki is kellett simítani, ezt egy mángorló végezte. :

Mángorló

Volt, aki nem a saját lakásában mosta

a ruhát. Felment a mosókonyhába az 5. emeletre.

Ott lakott Józsa néni, aki mindig imádkozott. Meg a viceházmester egy csomó gyerekével. Hozzá a hátsólépcsőn kellett felmenni.

Ma már nincs se házmester, se viceházmester és a gyerek is kevés. Ez általános probléma.

Norvégiában, ahol évtizedek óta léteznek igen nagylelkű családtámogatási programok, családonként kevesebb gyerek születik, mint amennyi a népesség fenntartásához szükséges.

Magyarország népessége a kevés újszülött és az elvándorlás miatt van fogyófélben.

Tudjuk, hazánkat mekkora tragédiák sújtották, a demográfiai helyzet jelenlegi állapota felfogható, mint egy ilyen jellegű esemény.

Olvastam, hogy Oroszországban az emberek inkább szeretnék okostelefont, mint gyereket.

Eltűntek a gyerekek, a fregoli, a sparthert és a mángorló. Sok feladatot robo/T tok fognak végezni a közeljövőben, így egyáltalán nem biztos, hogy a népességszaporulat kedvező.

A világ harsog azoktól, kik kevesebb szennyeződést követelnek. Viszont egyetlen olyan becsületes, szókimondó szervezettel sem találkoztam, amik rámutatnak a környezetszennyezés okára, nevezetesen arra, hogy ki a felelős. Minél több az ember, annál több a környezeti ártalom. De senki nem mondja ki a meztelen igazságot.

Csángó Péter

Jó útra hideghavas felé

Címlapunk
magyarázata
Foto: welcometoromania

Jó az, ha minden Svédországban élő magyar család nyaralásának célpontja a szülőföld. Az idősöknek kellemes emlékezés, a középkorúaknak élvezetes időtöltés, az unokáknak lehetőség arra, hogy anyanyelvüket gyakorolják. A vegyesházasságból valóknak pedig olyan alkalom, amikor anya- vagy apanyelvüket folyékonyabb társalgásra kapcsolhatják.

Az idén nagycsaládot alkotva Bengtssonek Szamosfő környékét választották pihenőhelyül. Egy, az ottani tanyák közül való magán-menedékház éppen megfelelt a népes családnak. Innen csak egy ugrás

Jósikafalva. Szép út vezet a Bélesi tó melletti sűrű erdőben. Számos fürdő és halászhely található a környéken. A menedékház melletti mesterséges tóban pisztrángok lubickoltak, kezdő halászoknak ez a hely is jó szórakozást, néha halat is nyújt.

A társalgás, tekintettel a vegyesházasságokra, három nyelven, olykor pedig negyedikként az angolt is használták a család fiatalabb tagjai. Hogy mennyire eredményes egy-egy ilyen, többnyire egy hétig tartó együttlét, az könnyen lemérhető a gyerekek beszédképességének hallható javulásával.

Jövőre itt vagy akárhol máshol a gyönyörűséges erdélyi tájakon!

Az erdő

«Erdő, gyönyörű táj,
hol nagy, öreg fák
gyökereznek
sok évszázadon át.
Ott az őserdő,
a gyönyörű tajga!
Egyszerűen szép,
s lehet csodálkozni
rajta.»

Rózsa Andrea»

Az erdő mélye az érintetlen természet, a csend birodalma, mely számunkra szinte megfejthetetlen titkokat rejt. Amikor erdőről beszélünk, akkor elsősorban a számunkra fontos oxigén termelése, és napjaink fő kérdése, a széndioxid csökkentése jut eszünkbe. Azonban világszerte irtják az erdőket és nem gondolkodnak el azon, hogy a fák évmillióig éltek ember nélkül, de vajon az ember meddig élne fák nélkül? Sajnos az évszázadok múltával egyre messzebb kerültünk a természettől. Munkahelyünk, lakásunk rabjaivá váltunk, és a számítógépek előtt ülve vágyakozunk ki a szabadba, a napsütésbe vagy az erdők félhomályos, megnyugtató csendjébe.

Ahhoz, hogy közelebb kerüljünk az erdőkhöz, meg kell ismernünk ezt a világot. Az erdő több, mint együtt élő fák összessége, hiszen az erdők szerves része az aljnövényzet számos formája, az itt élő állatok, rovarok, mikroorganizmusok otthona, amik hosszú idő alatt kialakult életközösséget alkotnak egymással. A fák társas lények, és különböző fák különböző tulajdonságokkal élnek egymás mellett. Az együttélésnek nagyon egyszerű oka van, hiszen egymást tudják támogatni, védelmezni, sőt ha szükséges az összenőtt gyökereken keresztül táplálni is. Vihar esetén pedig a szorosan együtt álló fák csökkenthetik a szél pusztítását. A fák között barátság is kialakulhat, amikor is az egymás mellett álló két fa ügyel arra, hogy ne fejlesszen vastag ágakat a másik felé és a lombkoronáját se növecsse a másik fa fölé. Gyökereiken keresztül pedig összekapcsolódva szükség esetén segítik egymást. Ezek a barátságok egy életre szólóak és megfigyelték, hogy ha az egyik fát kivágják, akkor lassan a másik is kipusztul.

Minden élő szervezetnek jellemzően saját összetételű illata, azaz feromonja van. Ez az illat csak is rá jellemző, amiről mindig felismerhető. Ez az illatanyag segíti a fákat ahhoz, hogy «beszélgetni» tudjanak. Erre azért van szükség, hogy esetleges hernyó invázió vagy egyéb támadás esetén figyelmeztetést küldjenek társaiknak.

Sajnos a fák az ilyen figyelmeztetést nagyon lassan tudják továbbküldeni, ezért sietett segítségükre a természet, amikor ezeket az illatokat a szél szárnyaira bízva percek alatt továbbította a következő fáig. A másik ilyen segítség a fák alatt növény gombák, amik a föld alatt vékony szálakkal szövik át az adott területet, és ezen keresztül az információ úgy halad tovább, mint az adatok az optikai kábeleken. Az egészséges fák élénken reagálnak ezekre a figyelmeztető jelekre és szükség esetén azonnal nekiállnak az ellenszer gyártásának. Az afrikai szavannákon ismert tény, hogy a zsiráfok megrágnak az ernyőakáciák leveleit. A fák tiltakozásként mérgeanyagokat raktároznak el a leveleikben, amit a zsiráfok érzékelve odébbállnak, és mennek a következő fákhöz. Ezek a fák azonban nem a legközelebb állók, mivel azok már értesülve a támadásról, ugyanúgy elkezdtek felhalmozni a mérgeanyagot a leveleikben. Az állatok közel száz méter megtétele után találhatnak olyan fákat, ahol ismét kezdhetik a lakmározást.

Vannak hallgató fák, amik nem vesznek részt ebben az információs áradatban. Vagy azért, mert már eleve betegek vagy pedig egyedülállóak és messze kerültek a közösségtől. Ilyenkor elsősorban ezek vannak kitéve a hernyók vagy egyébek támadásának. A növények közötti kommunikáció nem csak a fákra jellemző, hanem mondhatni minden növényi faj között létezik sajátos kommunikáció. A különböző kultúrnövények azonban kilógnak ebből a sorból. Nagy valószínűséggel a növények nemesítése közben elveszett a földalatti, illetve földfeletti információ közlésének lehetősége. Ez lehet az oka annak, hogy a növények saját maguk nem képesek a védekezésre, ezért kell a mezőgazdaságban olyan sok vegyszeres permetezést alkalmazni. Talán a jövő nemesítőinek, megismerve az erdők működését, sikerül visszaállítani a régi rendet, és újra «beszédre» ösztökélik a növényeket.

A fák és a rovarok közötti kapcsolat is lehet pozitív hatású, mivel a fák virágainak kellemes illata odacsalogatja a méheket, dongókat a beporzás reményében. Fizetségként pedig virágport gyűjthetnek és nektárt szűrésölhetnek.

Vannak olyan fák is, amelyek sokkal jobban szeretik magányosan, az erdő védelme nélkül élni, ilyenek az óriásira megnövő nyárfák vagy a fűzfák. A világ legidősebb fája is a nyárfák családjába tartozik. Az USA-ban található. A Pando névre hallgató fát remegő óriásnak is nevezik, kb. 80 000 éves. A hatezer tonna tömegű gyökérrendszere negyvenhárom hektáron terül el, és ebből növeszti csemetéit, melyek átlagban 130 évig élnek, majd elkorhadnak. A jelenleg 47 000 példányból álló facsemeték DNS szerkezetét összehasonlították az alapgyökérrel és az teljes egyezőséget mutatott, tehát ez a negyvenhárom hektárnyi erdő egyetlen egy élőlény.

Itt Európában szinte valamennyi fa számára az a legideálisabb talaj, ami tápanyagban gazdag, elegendő vizet tartalmaz, és szellős. Télen ne legyen túl hosszú ideig fagyott, a nyár ne legyen túl forró és száraz. Valljuk be őszintén, hogy ilyen ideális állapot nem létezik. A fák szaporodását a természet leggyakrabban a szél szárnyaira bízta, amely különböző irányokban repíti a magvakat. Azonban ebben a folyamatban a madarak is fontos szerepet játszanak, mivel az ürülékükkel együtt az egyes fák magjait sokkal távolabb képesek szállítani. A rácsálók, a mókusok az ősz folyamán rengeteg termést gyűjtenek be, amit különböző rejtkehelyeken tárolnak. Sokszor ezek a helyek a feledés homályába vesznek és tavasszal, követve a természet szavát, kihajtanak. Azonban ezekre a helyekre véletlenszerűen kerültek a magok, sokszor az ideális állapottól nagyon távoli helyre, így ott kénytelenek fejlődni és addig növekedni amíg lehet. A legjobb hely egy facsemetének, ha az anyafa árnyékában növegethet, hiszen a fák képesek szülőként törődni az utódokkal. A törődés itt abból áll, hogy az

házunk tája

anyafa árnyékot ad az utódnak és ezzel a fentről érkező fénynek csak néhány százalékát engedi át. Ez nem hallatszik nagyon jól, hiszen így akadályozza a kis fa fejlődését, mivel a növekedéshez illetve a fotoszintézishez napfényre van szüksége. Ez a lassú növekedés biztosítja a fáknak, hogy szilárd, tartós törzset növeessenek, ami az egészséges fejlődés alapja. Pontosan ennek az ellenkezője igaz a telepített erdőkre. Ott a fákat messzebb ültetik egymástól, így mindegyiket több napfény éri, mint amennyi kellene. A növekedés sokkal gyorsabb, ami miatt a fák törzse nem lesz ellenálló, és vihar esetén hatalmas károkat szenvednek, sőt alapanyagának sem olyan erősek és tartósak, mint a természet alkotta erdők fái. Az erdőtelepítéskor sokszor előfordul, hogy egyetlen fajta fából álló erdőt hoznak létre, amely rontja az erdő ellenállóképességét és az aljnövényzet kialakulásának helyes egyensúlyát. Abból a megfontolásból, hogy később legyen helyük a növekedésre, a fákat távolabb ültetik egymástól, így megfosztják a csemetéket az egymással való kommunikáció lehetőségétől is.

A szárazföld egyharmad részét uralja erdő. Igaz, nem mindegyik olyan összefüggő terület, mint a tajga vagy az őserdő, de összesítve minden erdőfolt számít. Ez a terület azonban egyre csökken, hiszen évente több, mint harmincmillió hektárnyi erdőt vágnak ki a Földön. Ezért nincs más lehetőség, mint a hiányzó fák helyett facsemetéket ültetni. Néhány éve faültetési hullám vonul végig a Földön, ami még 2020-2030-ig is eltarthat. A résztvevő országokban iskolák, hivatalok, közintézmények zártak be, hogy a tanulók, a dolgozók részt vehessenek ebben a nagyszabású akcióban. Indiában a kormány hat milliárd dollárt szánt az új erdők létrehozására. A lakosság olyan lelkes volt, hogy a faültetés menysiségének Guinness rekordját tartó Pakisztánt is megelőzte. Az ezzel járó hírverést pedig arra használták fel, hogy valami igazán fontos dologra hívják fel a figyelmet. Az afrikai kisgazdálkodók pl. faültetéssel akarják javítani a talaj termőképességét.

Etiópia területét egykoron harmincöt százalék erdő borította, ami mára négy százalékra csökkent. Szinte életbevágóan fontos, hogy pótolják a hiányt.

Thaiföldön pedig elterjedt, hogy a csonthéjas gyümölcsök magvait nem dobják ki a szemébe, hanem egy papírzacskóba téve a kocsiban tárolják, és ha olyan helyre érnek, ahol pusztaság van, kidobnak néhány magot, a többit a természetre bízzák. Nem is olyan rossz ötlet! Kínában is közel hétezer kilométer hosszú «zöldfalat» hoznak létre. Magyarország sem marad ki ezekből a kezdeményezésekből, hiszen beindították a «tízmillió fát Magyarországra» nevű programot.

Azonban a kutatók szerint ez a globális mozgalmat, bármilyen jószándék vezérli is, alaposan meg kellene tervezni. Ugyanis sok fát a trópusi füves pusztákon, és szavannákon ültetnének el. Ott pedig figyelemmel kell lenni az ökoszisztémára, hiszen ilyen mennyiségű fa ültetése már változást okozhat ebben a kifinomult rendszerben. Meg kell őrizni ezeket a füves területeket, hiszen rengeteg állat élőhelye és táplálékforrása.

A nagyobb kiterjedésű erdők a nedvesség párologtatásával befolyásolni tudják az időjárást. Ilyen például az Amazonas mentén elterülő esőerdő. A fák, az aljnövényzet és a bokrok az erdő területén sajátos mikroklímát hoznak létre, amit az erdőben sétálva mi is észreveszünk. A fiatal erdőkben ez a klíma még nem alakult ki, ezért érezzük magunkat sokkal jobban egy egészséges, öregebb erdőben. Az erdők iránti vonzalmunk velünk született, amely a biofilia - az élet szeretete – nevezetű jelenséggel magyarázható. Ez az érzés vonzza az embereket a vízhez, az erdőhöz s a természet egyéb szépségeihez.

«Amikor az erdőre kimégy, figyelve lépj, és lábujjhegyen. Mihelyt a fák alá belépsz, és felrebben előtted az első rigó: akkor már tudnod kell, hogy az erdő észrevett. Ha megállsz egy pillanatra, hallani fogod a szellőt, ahogy a fák között tovaoson. Te már tudod, hogy ezt a szellőt az angyal rázta elő, köpenye ráncaiból. Ha jól figyelsz, a manókat is hallhatod: surrannak, matatnak itt-ott a sűrűben. Sok dolguk van, igyekezniük kell.» Vass Alberttől idéztem ezeket a megható szavakat. Ezt a hangulatot idézi az írek mondavilága is, amit a kelták hagyományoztak rájuk. A vaskorszakban több ezer tündérerődöt emeltek, amik bejáratok voltak a tündérek világába. Ezeket a kőből készült, kör alakú építményeket benőtte a növényzet, mivel az ott lakók e helyeket a mai napig tisztelik és nem háborgatják, mert mondáik szerint, ha valaki kivágja az ott levő fákat, bokrokat vagy ledönti a tündérerődöt, arra halál vár. Egy 1979-ből származó hangfelvétel is arról szól, hogy egy amerikából visszaköltözött farmer irtani kezdte a tündérerődöt beborító növényzetet, és a tehenei számára szállást készített az erdőben. A helyiek figyelmeztették, hogy ne haragítsa magára a tündéreket, de ő folytatta a munkát. A farmer, ahogy hazaért, elesett és néhány nap múlva belehalt a sérüléseibe. Még a mai napig is akadnak olyan munkások, akik megtagadják a munkát, ha az összefügg a tündérerődökkel. Írországból a múlttal kapcsolatos mély tisztelet segített abban, hogy még a mai napig is gyönyörködhetünk ezekben a romokban.

Az erdő fái, főleg, ha egy természetes öreg erdőről beszélünk, hatalmas energiaforrások. Amikor sétálgatunk az erdőben, érezzük, hogy megváltozik a szívverésünk, a vérnyomásunk. A gondolataink megnyugszanak, letisztulnak. Az energia kiáramlása tavasztól őszig érezhető, hiszen később a fák is téli nyugalomban várják a következő tavaszt. Ezt a pozitív energiát még jobban átvehetjük, ha megöleljük valamelyiket. Kiválaszthatunk egy olyan fát, amelyik valamiért elnyerte tetszésünket, és ahhoz minden sétánk alkalmával visszatérünk, vagy pedig választunk minden alkalommal más fát. A legjobb, ha egy-egy ilyen ölelés legalább 10-20 percig tart, és felváltva öleljük át előlről illetve a hátunkat, lábunkat támasztva a fának. Az a lényeg, hogy a testünk legnagyobb része érintkezzen a fa törzsével. Lehetőség szerint minél gyakrabban látogassuk meg kedvenc fánkat, vagy legalább sétáljunk a fák között. Népi megfigyelés szerint különböző fák a test különböző területeire hatnak. Például a bükkfa az ember idegeire hat, mivel a legerősebb energiamezővel rendelkezik. A depresszió, a fáradtság és a stressz ellen van jó hatással. A fenyőfa a tüdőre, az aszmára, a reumára hat gyógyítólag. Ezek csak kiragadott példák, hiszen az összes létező fa tulajdonságait itt nem lehet felsorolni. Azonban a cseresznyefa egy külön történet. Japánban a cseresznyevirágzásnak (sakura) külön ünnepe van, amit a virágnézés ünnepének (hanami) neveznek. A sakura a tavasz és az újjáéledés fő jelképévé vált. Akik tehetik, piknik kosarakkal a kezükben ellepik a kerteket, parkokat, szinte kiköltöznek a virágzó cseresznyefák alá, hogy minél közelebről nézhessék ezt a csodát. Sötétedéskor pedig lámpionokat akasztanak az ágakra. Ha valaki szeretné felfrissíteni az energiáját, vagy szerelemre vágyik, akkor át kell ölelnie egy cseresznyefát. Magyarországon, többek között Nagykőrű faluban is úgy tartják, hogy ha gyermeket szeretnének, akkor átölelnék egy cseresznyefát és közben elmondanak egy imát.

Talán ezekből a szokásokból alakult ki a japán sinrin-jokut, azaz a természethez való kapcsolódás művészete, mely elképzeléseik szerint zöld utat ad a boldogsághoz. Magyarország a honfoglaláskor erdővel sűrűn borított terület volt. Azonban már akkor is szükség volt kitermelésre, hiszen azzal fűtöttek és a házak építéséhez,

Házunk tája

valamint azok berendezéséhez sok fát használtak.

Az első okleveles bizonyíték 1262-ből, a Csallóközből származik, mely vetett magról nőtt erdőről íródott. Tehát már akkor is folyt valamilyen erdőgazdálkodás. Az első erdőtörvény, mely megakadályozta a túlzott fakitermelést, csak 1791-ben született. Ez kisebb módosításokkal még a mai napig is érvényben van. Az erdők védelme a tudatosságunk növelésével is elősegíthető. Kézzel fogható példa erre a szelektív hulladékgyűjtés. A papír – ami fából készül – újra feldolgozható. Míg 1970-ben a papírszemétnek csak negyedrésze került vissza a papírgyártásba, ma már több, mint a fele.

Az erdők fontosságára hívta fel a figyelmet az ENSZ, amikor 2012-ben minden év március 28.-át az Erdők Nemzetközi Napjának nyilvánította.

Magyarországon 1997-ben egy szerény felhívással fordultak az erdőben dolgozókhöz: «Tegyük többet érdeinkért!». Ez volt az első Erdők Hete, amelyen különböző programokkal várták a látogatókat. 2019-ben már a XXIII. Erdők Hete országos rendezvénysorozatra csábítják az embereket, hogy szeressék, kedveljék és sűrűn látogassák barátaikkal, gyerekeikkel, unokáikkal az erdőket. Minél többet vagyunk a fák között, annál egészségesebbek leszünk mind testileg, mind lelkileg.

Nádasy Farkas Irén

Spontán reakció Az erdő című írás kapcsán:

Smaragdfa

A fafajta tizenegy változata Japánból Kínán keresztül indult hódító útjára és gyors növekedése mellett rossz talajokon történő telepíthetősége, jó éghetősége, kiváló minősége miatt ültetik világszerte. A fajta tértnyerésének nagy lendületet adott a SMARGDFA® megjelenése, amely rendkívül magas széndioxid megkötő képességével, leveleinek magas protein- és nitrogéntartalmával, valamint kiemelkedő energiatartalmával (4500kcal/kg) egyedülálló lehetőséget és eredményt biztosít az ültetvényes

gazdálkodóknak. A biomasszától az épületfáig, a levéltrágyától az állati takarmányig és a Carbon-Creditig ad választási lehetőséget az ültetvény típusától és életkorától függően az optimális hozam elérésére.

[...] A roppant gyors növekedésű Smaragdfa® hatalmas – akár hetven cm átmérőt is meghaladó – levelei a C4 típusú fotoszintézisnek köszönhetően óriási mennyiségű széndioxidot nyelnek el, melyhez napsugárzásra és vízre van szükségük. Ez a különleges növény „szinte” a levegőből építkezik, miközben levelei oxigént termelnek, szállóport kötnék meg, párologtatnak, s így temperálják a közvetlen környezetüket. Magyarország – csak a Homokhátságon egymillió hektárral – teljes területén a hulladék területek hasznosításával együtt, de a házikertek bevonásával is bővítve közel 2 millió hektár „Smaragdfa klímaültetvény” befogadására képes. Egyben az elsivatagosodó Homokhátságon megvalósítandó fásítási programmal –

Európai Zöld Szigettel – példát mutathatunk Európának és a világnak a hasonló ökológiai problémák kezelésére. (forrás: <https://evfaja.okotars.hu/fa/2012/smaragdfa>) Az eredményalapú klímavédelem felé haladva hatékony, önfenntartó és hasznot hozó megoldásokra van szükség – vallja Steier József agrármérnök, közgazdász. A Magyar Nemzet megkeresésére a Sunwo Zrt. alapítója arról beszélt, hogyan segíti a fenti célok elérését a nagyberényi telepítés (Somogy megyei, Siófok közeli község, a szerk. megj.): A karbonklíma-ültetvény gerince a védjegyzett smaragdfa fajhibrid, amely két alapfaj (Paulownia Elongata és a Paulownia Fortunei) keresztezéséből jött létre – magyarázta Steier József. – A hibridekről pedig tudjuk, hogy magról nem szaporodnak, tehát elkerüljük az invazív tulajdonságok jelenlétének esélyét. [...] Azok az alapfajok, amelyekkel mi dolgozunk, az Egyesült Államok és Kína tudományos akadémiáján is előzetes szelekción estek át, így sikerült a jó tulajdonságaikat felerősíteni, a keresztezéssel pedig egyesíteni az előnyöket. Ezért a smaragdfának huszonhétféle hasznossága van. Ezek egyike az, hogy egyenletes, göcsmentes törzse kiváló alapanyag. A fa karógyökere pedig lehetővé teszi a növénytermesztést a fasorok között, az így vetett gabona akár harmadával nagyobb termést hoz a kedvező mikroklima miatt. Mézelő növényt telepítve méhlegelő hozható létre, segítve a méhcsaládok védelmét. A növény levéltömegének ötöde már az ültetés utáni harmadik hónaptól felhasználható takarmányozásra, komposztálásra, vagy a gyógyszeriparban niacin- (B3-vitamin) forrásként – sorolta Steier József az előnyöket, amelyeket több egyetem és kutatóintézet is igazolt.

[...] Egy magyar szabadalommal, a gyökérintatóval érték el, hogy feleannyi öntözővíz felhasználásával is beéri a növény ahhoz képest, amennyit egyébként igényelne. A fajta eredményeiről szólva Steier József kiemelte: a nagyberényi ültetvény (hat éve telepítették, a szerk. megj.) harmada már elérte a jellemzően negyven centiméteres törzssátmérőt és a hat-hét méteres szálmagasságot. A növény jóval nagyobb széndioxid befogására képes, mint a hagyományos mérsékelt övi növényeink: míg a nálunk őshonosak évente 13,6 tonna karbon megkötésére képesek, a smaragdfa ezalatt akár száz tonnát használ fel, naponta három centiméter növekedéssel.

[...] Igaz, Magyarország erdősisettsége viszonylag jó, mégis van 1,2 millió hektár sivatagos terület az ország középső részén. Ezt ideális lenne fásítani, ahogyan például az elhagyott gyakorlótereket. Emellett az autópályák mentén is lehetne telepíteni a növényt, majd értékesíteni a faanyagot. Kolontárra, a vörösiszap-katasztrófa utáni porzást enyhítendő is ültettek smaragdfákat. [...] a városi környezetben az úgynevezett hőszigetek kialakulását is képes lenne kezelni, márpedig erre a jelen helyzetben nincsen más hatékony megoldás. Steier József álmához fűződik a [...] Green Sahara (Zöld Szahara) program, amellyel a globális klímavédelemben is részt vehet a növény. Segíthet ugyanis abban, hogy a sivatagi por és a forró levegő kisebb eséllyel érje el térségünket. Az elmúlt öt évben a szakértő azon dolgozott Marokkóban, hogy létrehozza a világ első, szabadföldi szén-dioxid-öntözéses megoldását. Ezzel 2016-ban elnyerte az ENSZ marrákesi klímakonferenciájának (COP22) kiemelt innovációs elismerését.

[...] A növény jó befektetés lehet a jövőben, főleg, ha az Európai Bizottság akkreditálja a karbonelnyelő képességét – Steier Józsefék már dolgoznak ezen. (forrás: Somogyi Orsolya Értékké változtatható a széndioxid <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/ertekke-valtoztathato-a-szen-dioxid-7131380/>) összeállította:

–kkf–

KAPUK

Ligeti Pál fotósorozata

Az örmény „Vatikán” bejárata Ecsmiadzinban

